תלמוד בבלי · אחרונים · ר' יוסף ענגיל · גליוני השס · נזיקין

גליוני השס על בבא קמא

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על בבא קמא

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-בבא-קמא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב: 6
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 6
דף ד: 8
דף ה: 8
דף ו. 8
דף ו: 8
דף ז: 9
דף ח. 9
דף ח: 10
דף ט. 10
דף ט: 10
דף י. 10
דף י: 11
דף יב. 11
דף יב: 11
דף יג. 11
דף יג: 12
דף יד. 12
דף טו. 12
דף טו: 12
דף טז: 12
דף יז. 13
דף יז: 13
דף יח. 13
דף יח: 13
דף יט. 13
דף יט: 13
דף כ. 14
דף כ: 14
דף כא. 14
דף כב: 14
דף כד. 15
דף כד: 15
דף כה. 15
דף כו. 15
דף כו: 16
דף כז. 16
דף כז: 17
דף כח. 17
דף כח: 19
דף ל. 19
דף ל: 19
דף לב. 19
דף לב. 19
דף לב: 20
דף לד. 20
דף לה. 20
דף לה: 20
דף לו: 21
דף לז. 21
דף לז: 21
דף לח. 21
דף לח: 21
דף לט. 21
דף מ: 22
דף מא. 22
דף מג. 22
דף מג: 22
דף מד: 23
דף מה. 23

דף מה: 23
דף מו: 24
דף מז: 24
דף מח: 24
דף מח: 25
דף נ: 25
דף נא: 25
דף נב: 25
דף נג: 25
דף נד: 26
דף נד: 26
דף נה: 26
דף נה: 26
דף נו: 26
דף נז: 27
דף נז: 27
דף נח: 28
דף נט: 28
דף ס: 28
דף ס: 28
דף סא: 29
דף סא: 29
דף סב: 29
דף סב: 30
דף סג: 30
דף סד: 30
דף סה: 30
דף סה: 31
דף סו: 31
דף סו: 31
דף סח: 31
דף סט: 31
דף ע: 32
דף עג: 32
דף עג: 32
דף עה: 32
דף עו: 32
דף עח: 33
דף עט: 33
דף עט: 33
דף פ: 33
דף פ: 34
דף פא: 34
דף פא: 34
דף פב: 34
דף פב: 34
דף פג: 34
דף פג: 35
דף פה: 35
דף פה: 35
דף פו: 35
דף פו: 35
דף פז: 36
דף פז: 36
דף פח: 36
דף פט: 37
דף צ: 38
דף צ: 38
דף צא: 38
דף צא: 39
דף צב: 40
דף צב: 40
דף צג: 41
דף צג: 41

דף צד. 41
דף צד: 41
דף צו. 42
דף צו: 42
דף צח. 42
דף צח: 42
דף ק. 43
דף קא. 43
דף קב. 43
דף קב: 43
דף קג: 43
דף קה: 43
דף קו. 44
דף קו: 44
דף קט. 44
דף קי. 44
דף קי: 45
דף קיא. 45
דף קיא: 46
דף קיב. 46
דף קיב: 46
דף קיג. 48
דף קיג: 48
דף קיד: 50
דף קטו: 50
דף קטז. 51
דף קטז: 51
דף קיז. 51
דף קיט. 52
דף קיט: 52

דף ב:

וכ"ת דברי תורה מדברי קבלה לא ילפי' כו' והאי מילף הוא גילוי מילתא בעלמא הוא, נ"ב כזה תוס' חולין קל"ז א' ד"ה אתיא וכבר הורשם בגליון הגרע"א ז"ל וע"ע כזה תוס' הוריות ג' א' ד"ה קהל גדול:

שם תולדה דקרן כו' נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה, נ"ב כזה הוזכרו ענייני קרן יחד בשינוי הסדר [ובחסרון נגיפה] בב"מ פ' א' פרה זו נגחנית היא נשכנית היא בעטנית היא רבצנית היא:

שם אדם דאית לי' מזלא כו', נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע פסחים ח' ב' בני אדם שאין דרכן לזוק כו', ע"ש ברש"י:

דף ג.

אלא אאבנו וסכינו כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת הר"י מגא"ש סי' קע"ד:

שם תוד"ה הא כ' מ"מ קרי לי' כו'. נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' י"ד וסי' ט"ו:

שם תוד"ה דומיא כ' ואומר ר"ת דמדה הוא בתורה ל"ש באיסורא ול"ש בממונא, נ"ב ע' מה שהארכתי באתוון דאורייתא וע"ע לקמן כ"ו א' תוד"ה ולא תהא שן ורגל מש"ש בסה"ד וי"ל דאי לאו כספו כו' וע' פליתי סי' ס"א סק"ט:

שם תוד"ה ושן כ' אע"ג כו'. נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה שם:

דף ג:

מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי כו'. נ"ב כזה ע"ז ז' ב':

שם רש"י ד"ה איגליין כ' אלמא נבעו ל' גילוי הילכך אמר מבעה זה השן, נ"ב כזה ג"כ ל' משנה פאה פ"ד מ"ה ג' אבעיות ומפרש לי' בירושלמי מל' התגלות ומייתי ג"כ קרא איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו:

שם תוד"ה וממונך כ' לאו דווקא גבי בור דלאו ממונא הוא, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רל"ז:

דף ד.

אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו שמא יקניטנו רבו כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קל"ד שכ' שאפי' הבעל שהוא חייב בפרקונה של אשתו אם נשבית באונס מ"מ אם

חבלה באחרים אין הבעל חייב לשלם כו' וכ"ש היתומים שאין חייבים בחבלת אלמנה כו' שאפי' בפרקונה שחייב הבעל אינן חייבים כו' שאם היו חייבין היתומים בזה הית' מפסדת נכסיהם ביד וכמו שאמרו במשנת ידים והביאוהו בפ"ק דב"ק שאם הרב הי' חייב בנזקי עבדו אם הי' מקניטו הי' הולך ומדליק גדישו של חבירו ולא דמי לשורו של אדם שאדם חייב בנזקיו לפי שאין בו דעת אבל במי שיש בו דעת אין האדון ולא הבעל חייבין בנזקיו עכ"ל והנה מ"ש דטעם פטור הבעל בנזקי אשתו ג"כ משום שמא יקניטנה כו' נ' כוונתו כפירש"י כאן דתיבת אמה הכוונה אאשה אולם באמת גוף הדבר צ"ע דבאשה ל"ל לטעמא דשמא יקניטנה ומהיכא תיתי דיתחייב הבעל בנזקי אשתו בשלמא עבד דקנוי לו כשורו וחמורו שפיר הי' ראוי שיתחייב כעל נזקי שורו ומשא"כ אשה דאינה ממון הבעל ע' גיטין ריש הזורק דבאשה לא צריכינן לטעמא דגטה וידה באין כאחד דידה שלה הוא ע"ש וא"כ מדוע יתחייב הבעל בנזקי' ואולי כיון דקנוי' לבעל למעשה ידי' ע"ש בהזורק ג"כ הי' ראוי שיתחייב הבעל ולפי"ז המוכר שורו לפירות הלוקח חייב בנזקיו ואולי תלוי בפלוגתא דק"פ אי כקה"ג דמי וע"ע דוגמת הך דתשב"ץ בתוס' ב"מ ק"ד א' ד"ה ה"ג מש"ש ובלא שום ראי' דבר פשוט הוא דאל"כ אם יקניטוה תלוה ותשליך לאיבוד ותחייבנו ק' מנה בכל יום כו' והנה לכאורה הכוונה בגמ' כאן דמשום תיקון העולם דשמא יקניטנו רבו כו' ונמצא זה מחייב כו' ולא יהי' אפשר לאדם להיות לו עבד לכן פטור אולם הא מדאוריתא פטור כנ' מגמ' דכאן ובדאוריתא דוחק לומר כן ונ' הכונה דחיוב אדם על נזקי שורו הוא רק משום במעשה ממונו מזייסת לו במה וכאילו הזיק בידו ע' לקין י' ב' אבל והמת יהי' לו דשכיחא ובידים וע"ש ברש"י והרי נתן גט ביד עבדה ישן ומשמרתו מגורשת דחשוב חציר' וחציר' מטעם ידה איתרבאי ואף דשור המזיק הוא חצר מהלכת מ"מ לעניין חיוב ניזקין גילתה תורה דגם במהלך נחשב כידו וע"כ כמ"ש הראשונים פ"ק דקידושין סוגי' דאין קניין לעבד בלא רבו דיד עבד כיד רבו אמרי' רק לזכות אבל לא לחוב לכן ה"נ יד שור ועבדו דכידו הוא רק לזכות אבל לא לחוב וע"כ בשור דמה שהוא מתחייב על נזקיו אין זה חוב שהרי בידו לשמרו שלא יזיק ומחויב הוא בזה להשגיח שלא יוזקו אחרים ע"י שורו לכן שפיר הוא חייב ומשא"כ עבדו דהוא בר דעת וא"א לו לשמרו מהיזיק במתכוון ואם יקניטנו רבו יחייבו מאה מנה בכל יום ונמצא שאם יתחייב רבו בנזקיו הרי יהי' זה חוב לרבו ולחוב הרי אין ידו כיד רבו ולכן פטור ועי"ל הטעם דכיון דאדם הוא בר דעת ומדעתו הוא שמזיק לכן כל ההיזיק רק אל הדעת הוא שמתייחס ודיעה הרעה הוא שמזקת ודעת העבד פשוט דאינה קנוי' לאדון כלל דלא שייך קניין בזה ורק גוף העבד הוא קנוי לו אבל לא דעתו וע"כ שפיר האדון

פטור שהרי הי' המזיק דבר שאינו שלו כלל אולם ל' הגמ' לא משמע הכי וע"ע ירושלמי שבועות פ"ו ה"ו ע"ש בפני משה ד"ה מה אלו מיוחדין שיש להן קנס עש"ה אולם אין פירושו באמת נ' כלל וצריך להגיה שם בירושלמי ואין הגליון פה מספיק:

דף ד:

הא קתני לי' שומר חנם והשואל, נ"ב לולי פירש"י י"ל הפי' דכיון דתני שואל א"צ למיתני תו גנב וגזלן דמכלל שואל נפקי דגם הם יש להם לשלם ממיטב כשואל דחיובא דשואל משום דכל הנאה שלו ואינהו נמי הא כל הנאה שלהם ולא גריעי משואל כמבואר כזה סנהדרין ע"ב א' ע"ש ברש"י ד"ה אבל לעניין מקנה לא קנה עש"ה וע' לקמן י"א א' תוד"ה אין שמין עש"ה בסה"ד וע' ב"מ מ"א ב' לא תאמר שליחות יד כו' ותיתי משואל כו' עש"ה:
שם רש"י ד"ה ומנסך כ' ומנסך את היין ליכא למימר כו', נ"ב ע' שו"ת שבסוף ס' תורת חטאת להמנחת יעקב סי' ה':
שם תוד"ה ועדים זוממין כ' דלא שייך בממון כאשר זמם ולא כאשר עשה כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ז ובמהדורא בתרא לסי' הנ"ל:

דף ה:

אמר רבא וכלהו כי שדית בור בינייהו אתיא כלהו כו' אלא למאי הילכתא כתבינהו רחמנא להלכותיהן, נ"ב דוגמתו ב"מ פ"ז ב' כי תבוא בכרם רעך ל"ל אמר רבא להלכותיו:

דף ו.

לאתויי לחכה נירו וסכסכה אבניו, נ"ב כזה לקמן י' א' ועוד ס' א' וע"ע ל' סכסוך על הדלקה לקמן כ"ב א' במסכסכת כל הביר' כולה וחגיגה ט"ו ב' ירדה אש וסיכסכה ספסלו כו' ושם י"ד ב' נוסחא וירדה אש כו' וסיכסכה כל האילנות כו':

דף ו:

ומה אילו ידעי' כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קנ"ז:
שם ובהא פליגי ר"י סבר בדניזק שיימי' ור"ע סבר בדמזיק שיימי' מ"ט דר"י נאמר שדה למטה ונאמר שדה למעלה כו' דניזק אף כו' דניזק, נ"ב דוגמא לזה לקמן מ' א' רבנן סברי בניזק שיימי' ור"י כו' סבר בדמזיק שיימי' מ"ט דרבנן נאמר שיתה למטה ונאמר שיתה למעלה מה להלן בדניזק אף כאן בדניזק:

דף ז:

עד פלגא אורחי' למיזל טפי לאו אורחי' למיזל, נ"ב ע' רי"ף וע' ב"ב צ"א א' והוא דזל וקם עשרה בשיתא ע"ש ברשב"ם דזול קרוב למחצה הוא שינוי שלא מן הראוי ומתריעין עליו ואין דקדוק מזה לכאן כמובן:

דף ח.

בדעולא פליגי, נ"ב ע' נימוקי יוסף בשם הרמ"ה דאי גביית בינונית דרבנן אזלי' בתר גובייגא ואי דאוריתא אזלי' בתר שיעבודא דמעיקרא עש"ה והוא כמ"ש בכ"מ בחידושי דעניין דרבנן הוא די בשעתו ולכן רק בשעה שבא לגבות אז הוא שהחכמים אומרים שיגבה בינונית ולכן שפיר בתר שעת גובייגא הוא דאית לן למיזל וע' ב"ב קע"ה ב' דאי שיעבודא לאו דאורייתא חשיב שיעבוד הקרקע ראוי ואין הבכור נוטל פי שנים עש"ה בהא דאמר והא אמר רבה גבו קרקע יש לו כו' והוא ג"כ מטעם הנ"ל דדרבנן הוא רק בשעתו בשעה שבא לגבות ולכן אינו מוחזק רק ראוי דו"ק מאוד וע"ע נדה יו"ד א' כיון דלא איתחזקה בדם כתמה נמי לא מטמינן לה ונ' הטעם ג"כ דכיון דטומאה דלמפרע רק דרבנן הוא לכן הוא רק בשעתו ורק כאשר היא רואה בפועל הפעם הג' אז הוא שהחכמים אומרים דבר זה דהיא מוחזקת כבר ע"י ב' ראיות הראשונות ומטמא הראי' דעתה למפרע אבל כ"ז שאין רואה אין החכמים אומרים עדיין כלל ונמצא שלא דנוה החכמים עדיין למוחזקת כלל ולכן שפיר יש לכתמה להיות טהור ורק אילו הי' טומאה דלמפרע דאוריתא אזי דין דאוריתא הוא מאז אף קודם שיש הדבר בפועל ונמצא שכבר ראי' השני' היא נידונית מוחזקת כיון שהדין שאם תראה עוד הפעם תטמא למפרע מפאת היותה מוחזקת ומשא"כ דרבנן הוא רק בשעתו וע"כ רק בשעה שהיא רואה בפועל הפעם הג' אז היא שאומרים עלי' ומחשיבין אותה למוחזקת ומשא"כ כ"ז שאין הדבר בפועל אין מציאות להדרבנן עדיין ונמצא שלא אמרו חכמים עדיין ולא דנו אותה עדיין למוחזקת כלל ועש"ה ברש"י מ"ש כלומר כל זמן שלא נהגנו בהם עדיין תורת מוחזקת כו' עש"ה דו"ק היטיב מאוד ולפי"ז דבר זה אי דרבנן הוא רק בשעתו כו' הוא פלוגתא דחזקי' ור' יוחנן דנדה הנ"ל:

שם משום דאמר להו כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ח אות א':

דף ח:

א"**ל** רבא מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו, נ"ב לקמן צ"ו א', ב"מ ט"ו ב', ערכין ל"א ב' וע"ע ל"ה א' תוד"ה זבנה ול' דנקטו התוס' שם מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו הוא קצת חידוש דיותר הוי להו למינקט ל' הגמ' ב"מ ק"א ב' זבנה או אורתא או יהבה במתנה א"ל לא עדיפת מגברא דאתית מיני' עש"ה ותבין וע"ע רשב"ם ב"ב ס"ג א' ד"ה אין לו עליו כלום מש"ש וכשחזר ולקחה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שבאה לידו כו':

שם בינונית דכוותי', נ"ב לכאורה אין הלשון מדוקדק דבינונית הוא ל' נקיבה והל"ל דכוותה לא דכוותי' דהוא ל' זכר וע' בכור שור חולין ס"ט א' מש"ש בזה ואולם בכתובות צ"ב א' יש ג"כ מימרא דכאן ושם נאמר באמת בינונית דכוותה:

דף ט.

במצוה עד שליש כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חות יאיר סי' קפ"ו וע"ש דאף דמסקי' כאן דהידור מצוה עד שליש היינו שראוי לעשות כך אבל מ"מ אם רוב ציבור מבקשין אתרוג מהודר בדמי שליש יותר על הקטן המצומצם לא ברירא שהדין עם המרובים אם יחידים מעכבים וכ"ש למימר שבכח היחידים לכוף המרובים כו' וע"ש עוד שכ' שאם יגיע לחלקו בדמי אתרוג שהוא לכלל הקהל סך מה ויכול לקנות אתרוג לעצמו לבד בתוספת שליש מחויב לעשות דזה חשוב הידור מצוה מה שיש לו אתרוג לעצמו ע"ש וכזה שם עוד סי' רל"ב סוף הסי' ע"ש:

דף ט:

עד שליש במצוה, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קמ"ה:

שם שליש מלגיו או שליש מלבר, נ"ב ע' רוקח סי' רי"ט דפסק שליש מלבר:

דף י.

תוד"**ה** שהשור כ' דההוא שרי בהנאה, נ"ב ע' אריכות בשאילת יעב"ץ סי' מ"א וע' בעלי התוס' עה"ת פ' משפטים עה"כ ונפל שמה שור וע' כ"מ פ"ה מה' ערכין וחרמין הט"ז וע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשמ"א דעתו ג"כ דמת עכו"ם שרי בהנאה וע"ע שם ח"ג סי' תתקע"ט וע' רוקח סי' תס"ד כ' ג"כ דמת עכו"ם מותר בהנאה והביא דברי הירושלמי בהמצניע ע"ש וע' שו"ת שבות יעקב סי' פ"ט:

שם גליון הש"ס ד"ה תוס' לה שהשור כ' עיין תשובת חכם צבי סי' קל"ו, נ"ב וע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קצ"א:

דף י:

לא צריכא דבלאו איהו הוי מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה, נ"ב דוגמת זה שבועות י"ז ב' לא צריכא דאי לא הפיך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכל בחד שעתא ובע"ז ל"ח א' לא צריכא דאי הפיך הוי בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא שעתא וע"ש:

שם אמרת לא כך הי' מאי לא כך הי' אמר אביי כו', נ"ב כזה לקמן ס"ד ב' וע"ע מזה פסחים י"ח א':

שם השתא אי אית לי' לדידי' כמה טריפות יהב לי', נ"ב ע' שו"ת מאמר מרדכי להגאון ר' מרדכי זאב מלבוב ז"ל סי' פ"ו:

דף יב.

בעודן עליו, נ"ב כל' זה ב"מ מ"א א' וב"ב ע"ח א' ובשבת מ"ג א':

שם תוד"ה בעינן כ' משום דאין קרקע נקנית באגב, נ"ב ע' אריכות בשו"ת חוט המשולש טור ב' סי' כ':

דף יב:

תוד"ה ומחיים כ' אבל פשיטא דחלק בעלים כו', נ"ב עמ"ש באתוון דאוריתא וע"ע שו"ת מעיל צדקה סי' ו' דלפי סברתו לא תלי בכהנים ובעלים רק דהנאכל בעזרה הוא משלחן גבוה והנאכל בכל העיר ל"א בי' משלחן גבוה קזכי ע"ש:

דף יג.

השתא ומה שלמים שטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אמרת ממון בעלים הוא בכור מבעיא, נ"ב ע' זבחים פ"ט א במשנה השלמים קודמין לבכור מפני שהן טעונין מתן ד' וסמיכה ונסכים ותנופות חזה ושוק וע"ע מכות י"ז ב' ועמ"ש על הגליון זבחים ב' א':

שם כי ליכא לאישתלומי מהאי משתלם מהאי, נ"ב ע' מהרי"ק שורש קכ"ט שדן מזה לעניין אשה שנטענה משנים והאחד נשוי והשני אינו נשוי דעל האינו נשוי מצוה

לכונסה כיון דהנשוי א"א לו לכונסה מפני תקנת רגמ"ה ע"כ נשארת המצוה על האינו נשוי וכהך דכאן דכל היכא דליכא לאישתלומי מהאי משתלם מהאי ע"ש:

דף יג:

נפרצה בלילה או שפרצוה ליסטין ויצתה והזיקה פטור, נ"ב כל' זה לקמן נ"ה ב' במשנה:

דף יד.

א"ה ד' שלשה הוו א"ר נחמן בר יצחק ג' כללות בד' מקומות וברש"י דאין כאן אלא ג' דינין, נ"ב דוגמא לזה ב"מ צ"ג א' א"ה ד' שלשה נינהו א"ר נחמן בר יצחק ד' שומרין ודיניהן ג' וע"ע דוגמא בע"ז מ"ז ב' א"ה הני שלשה ארבעה הוו כיון דלעניין ביטול בנה והשתחוה חד קא חשיב לי' והיינו דדינן אחד לעניין ביטול ומש"ה חשיב רק ג' דאין כאן רק ג' דינין:

דף טו.

תוד"ה השוה כו' כ' אבל היכא דכתי' איש בהדיא וודאי התם צריך ריבוי כו',.. נ"ב ע' לקמן ק"ט ב' איש א"ר ולא אשה א"ד אורחי' דקרא הוא וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' מ"א:

דף טו:

הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש, נ"ב כסדר זה הוזכרו גם בסנהדרין ב' א' במשנה ובב"מ צ"ג ב' במשנה:

דף טז:

מנא ידעי', נ"ב כעין קושי' זו דמנא ידעי' כוונת הבע"ח לקמן ל"ה א' ומ"ד א':
שם מאי עליי' כו' במעולה שבנכסיו, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכזה עוד ברכות י' ב' וע"ע כתובות נ' ב' ומאי עליי' מעילויא דאב:
שם כדי שלא יקבלו כו', נ"ב עמ"ש בגליון ר"ה ו' א' בשם ס' יראים סי' שי"ז וע' רבינו יונה ברכות פ' אלו דברים דמ"ו ע"ב ד"ה לא יתן דמשמע מדבריו דגם בנתינה לעני שאינו הגון מקיימין מצות צדקה ובכוונת היריאים יש לספק בזה אם כוונתו דאין מקיימין המצוה כלל באינו הגון או כוונתו דמ"מ הגון עדיף ומש"ה לית בי' משום בל תאחר:

שם תוד"ה שהושיבו כ' ולא על קברו ממש אלא ברחוק ד' אמות דליכא לועג לרש, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' רכ"ד דמתבאר מדבריו דעל קברו ממש הושיבו ולית בי' משום לועג לרש כיון דלכבודו קא עבוד ע"ש שהביא מכאן ראי' דמותר לדרוש על המת לפניו בתוך ד' אמות כיון דהוא לכבודו וחידוש שלא הזכיר כלל מדברי התוס' דכאן ושוב ראיתי שכיוון הרדב"ז ז"ל לשו"ת הר"י מגא"ש סי' מ"ז שכ' ג"כ כן ביישוב קושית תוס' דכאן דכשמתכוונים לכבודו שאני וע"ש עוד תירוצים בזה עש"ה וע"ע שו"ת הר"י מגא"ש סי' ק"כ עש"ה:

דף יז.

אנוחי לא מנחינן, נ"ב אי משום לועג לרש ואי משום זילותא דס"ת, ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סוף סי' ג':

דף יז:

כל שבזב טמא, נ"ב דוגמתו ע"ז ס' ב':

דף יח.

גליון הש"ס ד"ה דקאזיל מיני' מיני' כ' לקמן מ"ד ויש עוד בע"ז דס"א

דף יח:

רש"י ד"ה דדחיק לה עלמא כ' ונראה בעיני כו'. נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' קע"ד:

דף יט.

תוד"ה ובהא קמפלגי כ' וי"ל דא"כ מאי קמ"ל כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' שע"ד וסי' שע"ה וסי' שע"ו וע"ש אריכות בכולה סוגיא:

דף יט:

נפק מילתא מביניהו, נ"ב כל' זה חולין מ"ה א':

דף כ.

כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקי"ח אי זה שייך באדם וע' מה שציינתי בגליון ביצה כ' ב' בשם שו"ת מהראנ"ח ועמ"ש על הגליון לקמן ל"ג א':

שם דמי שעורים בזול, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קמ"ה וח"ג סי' קמ"ד:

שם רש"י ד"ה אע"פ שאינו רגיל כ' משלם לו דמי שעורין כמו מה שאדם אחר רגיל ליתן לבהמתו קב או קביים, נ"ב מל' הגמ' ביצה כ"ט א' לא ימדוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו ביו"ט אבל קודר הוא קב או קביים ונותן לפני בהמתו ואינו חושש וזהו ג"כ מאי דנקט כאן כיצד אכלה קב או קביים:

דף כ:

ת"ש ר"י אומר כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' שע"ד:

דף כא.

נמצא הבית של שממון מעלה לו שכר, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל א' אותיות ג' ד':

שם איכא בינייהו דקא משתמש בי' בציבי ותיבנא, נ"ב כזה הוזכר השתמשות בציבי ותיבנא דחשוב תשמיש בב"ב ז' א' רא קמ"ל דאע"ג דלא מישתמש אלא תיבנא וציבי בעלמא:

דף כג:

מכריז כו' דסלקין לעילא ודנחתין נתחתאה, נ"ב כזה לקמן קי"ג ב' ע"ש תיבת לתתא תחת לתחתאה ועוד כזה ב"ב מ"ה א':

שם תרי ותלתא זמנין, נ"ב י"ל תרי לרבי תלתא לרשב"ג ע' גליון הש"ס להגרע"א יבמות ק"ח ב' בשם שו"ת הב"ח וכזה י"ל בהך דחולין ט' א' ששחט לפנינו ב' וג' פעמים וע"ע תוס' לקמן ק' ב' ד"ה אומר לו גדור לעניין התראה אם די בב' פעמים ועמ"ש על הגליון לקמן כ"ו א':

שם ותם משיחזור בו ג' ימים. נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' רנ"ג:

שם תוד"ה הנהו עיזי כו' אבל עז לחלבה ורחל לגיזתה יכול לומר כשיזיק ישלם כו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קס"ה:

דף כד.

א"ק והזב וגו' מקיש כו', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קצ"ב:

דף כד:

אם תימצי לומר המשסה כו', נ"ב ע' רי"ף כאן דכ' ואסקה רבא את"ל המשסה כו' ומכאן ראי' לדעת הרמב"ם בכל מקום דאת"ל הוא פשיטות ויש עוד ראי' לזה מגמ' ב"ב ק"מ א' ואיכא דבעי לה לאידך גיסא כו' דאי נימא דאת"ל אינו פשיטות מאי נ"מ בין הך גיסא לאידך גיסא עש"ה ותבן:
שם כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא, נ"ב דוגמא לזה לקמן מ"ח א' נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית לך רשותא:

דף כה.

ק"ו לשכינה י"ד, יום נ"ב ע' תוס' וי"ל עפ"י הירושלמי כתובות פי"א ה"ו דיו להקדש שיהא כפלים בהדיוט וע"ע מכילתא ריש משפטים כי תקנה עבד כו' להביא את הגר כו' רא"א א"צ אם ישראל עובד הגר לא יעבוד (בתמי') אם ישראל עובד שש הגר יעבוד י"ב אמרת דיו לבא מן הדין להיות כנדון כו' עכ"ל ע"ש בילקוט הרי דכן הדרך דכשדנין חמור מקל נותנין לחמור כפילות הקל לולי סברא דדיו כו':
שם מידי ולא דבר אחר כתיב. נ"ב ע' ב"מ פ"ז ב' ענבים ולא ענבים ודבר אחר וצע"ק:

דף כו.

עליו ולא על אדם, נ"ב אע"ג דבלא"ה קלב"מ מ"מ בכל קלב"מ הא חייב לציי"ש וע"כ איצטריך קרא למיפטרי' גם מלציי"ש, ס' יריאים סי' ר"ז ולדבריו ל' הגמ' כאן ויהא אדם חייב בכופר מק"ו כו' היינו שבעצם יהי' חיוב מק"ו כו' ואז נהי דהמיתה תפטור חיובו מטעם קלב"מ מ"מ ישאר החיוב לעניין לציי"ש וע"ז משני דא"ק ככל אשר יושת עליו עליו ולא ולא על אדם ואין כאן חיוב כלל וממילא גם לציי"ש פטור או משום דכיון דלדיני אדם לא צריך קרא ע"כ אתי קרא לפוטרו גם מלציי"ש וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רס"ד:
שם תרי ותלתא זימני, נ"ב י"ל תרי לרבא ותלתא לאביי ע' לעיל כ"ג ב' בפירש"י וע"ש בתוד"ה ולא ומכאן קצת ראי' לפירש"י ועמ"ש על הגליון לעיל כ"ג ב' אהך דמתרינן במרייהו תרי ותלתא זימנין וכאן א"א לומר כן דבשור המועד גם רבי מודה כמבואר בתוס' יבמות ס"ה א' ד"ה ושור:

דף כו:

לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוזכר עוד סנהדרין ע"ז א' נזיקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון:

שם ואמר רבה זרק כלי כו' והיו תחתיו כרים כו' בא אחר וסילקן או קדם וסילקן פטור מ"ט בעידנא דשדיי' פסיקי' מפסקי גירי', נ"ב דוגמא לזה סנהדרין ע"ז ב' אמר רבא דחפו לבור וסולם בבור ובא אחר וסילקו ואפי' הוא קדם וסילקו פטור דבעידנא דשדיי' יכול לעלות הוא:

שם רש"י ד"ה לענין ארבע דברים פטור כ' הויא שכחה שוגג ולא פשיעה, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קס"ה אי יש לדון מכאן אלעלמא דשכחה לא חשיבה פשיעה ע"ש:

דף כז.

חייב על הנזק, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' צ"ג:

שם ואם נתהפך חייב אף על הבושת כו', נ"ב ע' נימוקי יוסף דכ' דההיפוך חשיב כוונה לבייש מטעם פסיק רישי' כמו לעניין שבת ע"ש וע' פי' הרא"ש מכשירין פרק ד' משנה א' דכ' ג"כ כזה דפ"ר חשוב כוונה גם בעלמא כמו לעניין שבת עש"ה ותבן וע"ש רש"י שבת י"ז א' ד"ה הנושכות דמשמע ג"כ כן עש"ה וע"ע רש"י ע"ז ס' א' ד"ה כובא חסירא שרי דמשמע ג"כ כן דפ"ר חשוב כוונה גם בעלמא אלא דחשוב כוונה רק בניחא לי' והוא כשיטת הערוך דבעי גם לעניין שבת פ"ר דניחא לי' עש"ה ברש"י ותבן ואולם בחידושי רמב"ן שבת ע"ד ב' ד"ה לשרורי מנא קמיכוון משמע דבעלמא לא חשיב פ"ר כוונה רק בשבת עש"ה וע"ע רשב"ם ב"ב נ"ד א' ד"ה אדעתא דחיותא ע"ש כל הדיבור ואין לדין משם דבר לענייננו דאפי' נימא שם דהפ"ר חשוב כוונה וכאילו כיוון גם תועלת הדקל כיון דהתועלת ממילא בא בהכרח מ"מ אחרי שלא כיוון לקנות בזה שהוא עושה לתועלת הדקל רק בזה שהוא עושה אדעתא דחיותא הרי כיוון לקנות במה שאינו קונה ולא מהני עש"ה ותבן וע' שבת קל"ג א' סברא דפ"ר גבי איסור קציצת בהרת וע"ע רש"י שבת נ' ב' ד"ה חופף וע' תוס' מועד קטן ד' ב' ד"ה מפני דכ' סברא דפ"ר גבי מלאכת שביעית וע' רמב"ן שבת קל"ג א' שם ד"ה הא דאקשינן ואביי אליבא דר"ש מש"ש אלא לרבא ואביי דבסוף כו' אכתי קשיא דכיון דשרי רחמנא בפ"ר מתכוין נמי שרי אגב מלאכה דהאי נמי כמתכוין הוא ושמא נאמר דאע"ג דגלי רחמנא בפ"ר באומר לקוץ בהרתו הוא מתכוין אסור כו', ע"ש דמסופק הרמב"ן אי פ"ר הוי ככוונה ממש ואם יש לדון כוונה ממש מפ"ר ובתשובותי ובכללים הארכתי מאוד:

שם פתח בכד וסיים בחבית, נ"ב דוגמת קושי' זו ב"ב י"ז ב' פתח בבור ומסיים בכותל וע"ש בתוס' וע"ע דוגמתו מ"ק י"א ב' פתח באבל וסיים במועד וביומא כ"א א' פתח במקדש וסיים בירושלים וגוף הך דכאן דמסיק היינו כד היינו חבית ע' מנחות פ"ז א' תנא חביות כדיות ומוכח דלשון אחד הם ויש חבית שנקראת היא עצמה כך חבית כדיית וע' דמאי פ"ז מ"ח ע"ש בתוי"ט ד"ה חביות וע"ע דוגמת הך דכאן פתח בכד וסיים בחבית א"ר פפא היינו כד היינו חבית בערכין י' ב' פתח בחליל ומסיים באבוב א"ר פפא היינו חליל היינו אבוב כו' והנה מצאתי עוד דקרי תנא לחבית כד במעילה י"ג ב' במשנה המים שבכד של זהב כו' ואילו בסוכה מ"ח ב' במשנה קרי לי' חבית של זהב וע"ש במעילה י"ג ב' בפרש"י:

שם תוד"ה ואיכא כ' דקים לי' בנפשאי כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית ב' חדר י' ד"ה ונראה שיש להביא ראי' לדבריו כו' ועוד שם בית י' חדר ב':

דף כז:

בקרן זוית, נ"ב ע' רש"י וכזה ע"ז כ' ב', קרן זוית הואי ע"ש ברש"י:

שם לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קל"ז:

שם מאה פנדי בפנדא למחיי' כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' פ"א:

שם שבור את שיני' ואמור לו. נ"ב דוגמת ל' זה בהגדת פסח והוא ממכילתא סוף פ' בא הקהה את שיניו ואמור לו:

דף כח.

מסרהב בו לצאת, נ"ב כל' זה לקמן ל"ב ב' וע"ע סנהדרין פ"ה א' ושם נאמר במסרבין בו לצאת:

שם בעבד שמסר לו רבו ש"כ, נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' רי"ח וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ק"מ:

שם פרט לשליח ב"ד, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' ק"פ:

שם מיצר כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ק"ו ושו"ת חוט המשולש טור א' סי' נ' אות ד' ועוד שם סוף סי' נ"ז וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רע"ג עש"ה וע' מה שדימה לכאן בליקוטי דינים שבסוף ס' מהרי"ל דקפ"ח ע"ב ע"ש שכ' דמנהג באושטרייי"ך דמוכרי יין שהתחילו הבריות להביא מן היין לשתות שוב לא מצי המוכר לחזור ולהחזיק אותו היין לעצמו וכ' שם דסברא הוא לדמותו למיצר שהחזיקו בו רבים דאסור לקלקל ע"ש:

שם רש"י ד"ה איסורא כ' ורשאי להלקותו ולהפרישו דהאי דינא לאו לנפשי' הוא, נ"ב צ"ע להבין דא"כ גבי האי גרגותא נמי נימא דהאי דינא לאו לנפשי' הוא רק להפריש חבירו מאיסור גזל דמה לי איסור גזל או איסור אחר וא"ל דיכול למחול על ממונו ולא יעבור חבירו איסור דז"א דהרי אין חייב למחול וכיון דאינו מוחל שוב הרי הדין לאפרושי מאיסור גזל וכזה צ"ע ג"כ לדיעות הסוברים דבעדות דבר שבערוה לא בעי' קבלת עדות לפני בע"ד דכיון דהוי לאפרושי מאיסורא. כ"ע בעלי הדין נינהו דהכל חייבין להפריש אדם העובר מאיסור וע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' ע' וק' דא"כ בעדות ממון נמי הרי העדות להפריש מאיסור גזל וצ"ע וכזה צע"ק גם בשבועות ל' ב' ה"מ בממונא אבל באיסורא כו' אולם שם נ' הטעם דכבוד תורה עדיף מממון חבירו ונמצא הוא מפסיד יותר ולכן א"צ להעיד להציל ממון חבירו ויש לו לחבירו למחול ולא יעיד הוא ומשא"כ בהך דקבלת עדות לפני בע"ד צ"ע וע"ע ריטב"א קידושין כ"ז ב' ד"ה אמר עולא מניין לגלגול כו' והנה קישיתנו הנ"ל דגבי גרגותא נמי כו' כיון דאינו חייב למחול על הממון תו הרי הדין לאו לנפשי' רק להציל חבירו מלאו דגזל הארכתי בה כבר בחידושי הרבה מאוד וכעת רואה אני דסברא הנ"ל דהאי לאו לנפשי' הוא כו' אינה פרוטה רק במחלוקת שנוי' ע' תוס' ב"מ פ"ב ב' ד"ה במלוה צריך למשכון דהביאו פיר"ח דצריך למשכון היינו שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון כדי שיהי' בטוח שיפרע וחשוב משום זה שמירתו המשכון להנאת עצמו שיופרע לו מעותיו ולא חשיב מצוה ואינו פוטרו מפרוטה דר' יוסף והתוס' שם הקשו ע"ז ע"ש שכתבו ועוד דאע"ג דאין רוצה להלוות אלא על המשכון מצוה קעביד שבלא משכון אין לו להלוות. כיון שירא להפסיד ואפשר במשכון עכ"ל ועכ"פ סברת הר"ח הוא דאף דאין מצווה להלוות בלא משכון כיון שירא מלהפסיד והרי אין מצווה להפסיד רק לעשות טובה להלוות וא"כ מי שאינו בטוח ומתיירא בו שמא לא יפרע הרי אין מחויב להלוות בלא משכון ועכ"ז קחתו המשכון ושמירתו אותו לא חשוב מצוה רק להנאת עצמו כיון דגוף המצוה הי' יכול לקיים בלי המשכון שהרי הי' יכול להלוות בלא משכון ואף שאין מחויב בכך מ"מ לעצם המצוה הרי הי' יכול לעשות כך רק שמתיירא מפני הפסד ממונו לכן חשוב המשכון רק להנאתו משום ממונו ולא משום מצות המקום וא"כ כך גם כאן כיון שלעניין שלא יעבור חבירו על מצות המקום ואיסור גזל הרי הי' יכול למחול אלא שאין מוחל מפני הפסד ממונו נמצא ממילא הדין לנפשי' לא לשמים ואף דאינו חייב למחול ה"נ התם הרי אין חייב ליכנס בספק הפסד להלוות בלא משכון ועכ"ז כיון דלעצם המצוה יכול לקיימה בהלוואת בלא משכון ה"ל המשכון רק להנאת עצמו לא למצות שמים א"כ ה"נ אף דאין חייב למחול מ"מ כיון דלעצם הלאו יכול למחול

ממילא מה שאינו מוחל ועושה דין ה"ל הדין לנפשי ולא לשמים דו"ק היטיב מאוד כי הוא דומה בדומה ממש:

דף כח:

רש"י ד"ה וכלים פטורין, כ' דשבירתן זו היא מיתתן, נ"ב ל' הגמ' לקמן נ"ד א':

דף ל.

ומעמיקין להן ג' טפחים כדי שלא יעכב המחרישה, נ"ב כל' זה ב"ב י"ח א':

דף ל:

ת"ש מדקאיירינן גלל ותסברא כי איירינן גלל מיקמי דלשני ר"נ לבתר דשני ר"נ מי איכא למירמא גלל כלל, נ"ב קצת דוגמא לזה בב"מ ל"ו ב' א"ל אביי לרבא לדידך דאמרת כו' האי דאותבי' כו' ולימא לי' כו' א"ל כו' לדידי ליכא לאותובי' כלל:
שם תוד"ה שטר כו' הקשה ריב"א כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ה:

דף לב.

ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור, נ"ב מעין זה ב"ב פ"ז א' ע"ש עם חשיכה פטור וע' אריכות בסוגי' דכאן בשו"ת חות יאיר סי' ר"ז:
שם תוד"ה איהו כ' דרחמנא אחשבי' להנאה מעשה, נ"ב כזה רש"י כריתות ג' א' ד"ה דא"ר אבוה וע' לקמן ק"א א' תוד"ה או דילמא דכתבו ובתחב לו חבירו אעפ"י שאין זה ע"י מעשיו מ"מ נהנה גופו וי"ל ג"כ הכוונה דההנאה חשובה מעשה וע' שו"ת חות יאיר סי' צ"ה דכ' דהנאת לבישת כלאים חשובה מעשה וע"ש דכ' דאין לחלק בזה בין הנאה להנאה עש"ה וחידוש שלא הביא כלל תוס' דכאן ורש"י כריתות הנ"ל:

דף לב.

וכן שני אנשים שחבלו זה בזה, נ"ב ע' רא"ש בפרקין סי' י"ג וע' שו"ת מהרי"ו סי' כ"ח ועוד שם סי' ס' ובנימוקי מהרמ"ע שם בסוף הספר דס"ד ד"ה דין על דבר ההכאה ע"ש שכ' ואפי' אם הודה בהכאה גמורה ואומר הוא התחיל בו יש פנים לפוטרו עכ"ל וע"ע שם ס"ה א' ד"ה דין מותר למוכה כו' עש"ה כל הדיבור וע"ש שכ' ואין לומר כיון שהמוכר כבר הוכה יש לו לכוף את יצרו ולא לנקום צא ולמד מגואל הדם כו' עכ"ל וע' ירושלמי סנהדרין פ"ח ה"ח ר' הונא אמר נטל הכיס והפך את פניו לצאת והלך לו ועמד עליו

והרגו אין ההורגו נהרג מה טעמא דר' הונא כי יחם לבבו וע"ע שו"ת הרא"ש כלל מאה ואחד אות א' וע' שו"ת שבות יעקב סי' קע"ט ושם ח"ב סי' קע"ט:

דף לב:

לוה ומוכר, נ"ב צ"ל ומכר כדלעיל י"ד ב' ש"מ לוה ומכר נכסיו:
שם שמא יאמרו כו'., נ"ב ע' מסורת הש"ס וכזה עוד בתוס' מנחות ס"ו ב' ד"ה שלא:

דף לד.

רישא משכחת לה בין דפטמה פטומי בין דשבחא ממילא כו' סיפא לא משכחת לה אלא כשפטמו, נ"ב דוגמא לזה זבחים ל' א' רישא בב' עבודות סיפא בין בעבודה אחת בין בב' עבודות וב"ב קמ"ח ב' רישא משכחת לה בין שמת בין שעמד סיפא לא משכחת לה אלא בשעמד:

דף לה.

שעלתה לו נשיכה בגבו, נ"ב כל' זה שבועות מ"ו ב':
שם מי מצית מוקמת לה בשוגג והא מפני שנדון בנפשו קתני ה"ק כיון דבמזיד נדון בנפשו כו' השתא בשוגג פטור, נ"ב דוגמתו חולין ט"ו א' ומי מצית מוקמת לה בשוגג כו' והא אעפ"י שמתחייב בנפשו קתני ה"ק אעפ"י דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשיר':
שם הי' שנים רודפים כו' שניהם פטורים., נ"ב אפי' הי' לראובן ושמעון שוורים במרעה לזה אחד ולזה מאה ורץ אחד מהם ונגח לשור של לוי שניהם פטורים ואין אומרים שהי' השור מן המאה דאין הולכין בממון אחר הרוב, שו"ת חות יאיר סי' רכ"ח ע"ש ומסברא אין זה ברור כ"כ דכאן לא בא הרוב להוציא בעצם רק לברר מי המחויב ואולי בכה"ג אזלי' ב"ר אף בממון ודו"ק:
שם תוד"ה מתני' בשוגג כ' ועוד דלא דמי לשוגג כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רל"ט כ' בפשיטות בחובל בחבירו בשבת והוציא ממנו דם דחייב ממון דכיון דפטור ממיתה מפני היותו מקלקל חייב ממון עש"ה וחידוש שלא העיר כלל שזו מחלוקת רש"י ותוס' כאן:

דף לה:

רש"י ד"ה פטור כ' ואחולי מחיל גבך, נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ע"ר:

דף לו:

הדר אמר כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ב אות ב' וכלל י"ג אות א' ואות ד' וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנ"ב ודבריו צ"ע לכאורה מכאן דאמרי' אנן יד עניים אנן כו':

דף לז.

ואת"ל נמי אי' לדר' פפא, נ"ב ע' דוגמתו דבתר דנשאר בקושי' אמר ואת"ל כן במנחות ק"ד א':
שם נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל, נ"ב חגיגה ד' א':

דף לז:

אמרי מאי קא סבר ר"ש כו', נ"ב ע' אריכות בסוגי' זו בס' קרבן חגיגה סי' ס"ה:
שם תוד"ה יום כ' ולפי"ז אם נגח כו', נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ס"ו:

דף לח.

נשא משה ק"ו בעצמו אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צרור וגו' מואבים עצמן לכ"ש, נ"ב דוגמתו סנהדרין פ"ט א' נשא חנני ק"ו בעצמו מה עילם שלא בא אלא לעזור את בבל אמר הקב"ה הנני שובר את קשת עילם כשדים עצמן עאכ"ו:

דף לח:

שתי פרדות טובות יש לי להוציא מהן,. נ"ב דוגמתו סנהדרין ק"ח א' פרידה. אחת יש לי להוציא מכם וע"ע דוגמא ב"מ פ"ד ב' פרידה אחת יש לי ביניכם:

דף לט.

ר' יוסי אומר הרי הוא בחזקתו, נ"ב כל' זה ב"מ ז' א':
שם כי יגח ולא שיגיחוהו, נ"ב דוגמת זה בכורות נ"ח ב' יעבור כתי' ולא שיעבירוהו וע"ע לקמן נ"ג א' תוד"ה בעל השור דכתבו גזה"כ מונפל כו' ולא שיפילוהו כו':
שם אין נזקקין לנכסי יתומין כו', נ"ב יתום שנשבה ופדאו אדם בממונו נזקקין לנכסי היתום לפרוע לפודה מה שהוציא בפדיונו ולא דמי להך דכאן דאמר אין נזקקין כו', שו"ת מהרי"ו סי' קמ"ח ע"ש הטעם:

דף מ:

אי אהדרתי' נהלי' הוה מעריקנא לי' לאגמא, נ"ב לקמן מ"ה א':
שם מה לי כו', נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ס"ד:
שם תוד"ה הוה כ' ונ"ל שר"ל מתוך דברים אלו כו' הי' ניזק מתפשר עמי בדבר מיעט כו', נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' ש"ו וע' תוס' כתובות צ"ה ב' ד"ה ומוקמינן וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רמ"א [כך נדפס שם רמ"א אבל הוא טעות וצ"ל ר"מ והוא הסי' שאחרי סי' רל"ט] וע' שו"ת שבות יעקב סי' קס"ג וע' רש"י שבועות ל"א א' ד"ה זה הבא בהרשאה דכ' דקרינן לי' לבא בהרשאה לא טוב עשה בתוך עמיו מפאת דאפשר דהבע"ד הי' מתפשר עם הנתבע משא"כ הבא בהרשאה אין בידו להתפשר ע"ש והרי דאף שהנתבע חייב המעות באמת מ"מ מה שמונעין ממנו ההתפשרות הבע"ד הוא גנות וקורהו הכתוב לא טוב עשה בתוך עמיו וע' שלטי הגבורים שבועות פרק ד' שם (דף ש' ע"ב מדפי הרי"ף) אות א' דהביא דברי התוס' דכאן ודברי התה"ד וע"ש מש"ש בזה:

דף מא.

וכן בבן וכן בבת, נ"ב ע' חזקוני משפטים עה"כ או בן יגח וגו' דה"מ בבן חורין אבל בעבד ואמה אינו חייב שלשים סלעים רק על גדולים:
שם עבד או אמה נותן ל' כו' בין שהוא יפה כו', נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ס"ב דאפי' באמה מעוברת נותן ל' ואינו משלם כופר עבור הולד וגם לא אמרי' דישלם פחות מל' מפאת שסתם מעוברת עומדת לסכנה בלדתה ע"ש ועוד שם ספק בנגח ונתחייב מיתה ונגח שנית אי משלם ל' על הנגיחה השני' ואם יש חילוק בין נגמר הדין על הראשונה או לא ע"ש וספק זה יש לפושטו מסוגי' דכאן דאמר דקטל וערק לאגמא כו' וקצרתי:

דף מג.

התורה זכתה דמי וולדות לבעל אפי' בא עלי' בזנות מ"ט א"ק כאשר ישית עליו בעל האשה ופירש"י אבועל הקפיד, נ"ב דמיון לזה בל' משנה ביבמות ק' א' מי שלא שהתה אחר בעלה כו' ובגמ' שם ב' מוקי לה בזנות ומאי אחר בעלה אחר בועלה וע' שו"ת משפטים ישרים סי' כ"ב:

דף מג:

והלא דין הוא כו', נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' ס"ג וצע"ק על דבריו מסוגי' דכאן:

דף מד:

ואם שחטו בשרו מותר, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' מ"ו ובקונטרס אחרון שם:

דף מה.

מה בעלים בפניהם, נ"ב ע' רש"י וע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ח עש"ה כל התשובה ומתבאר מדבריו חידוש דהא דאין גומרין דינו של אדם, אלא בפניו הוא מפאת חיוב הצלה דוהצילו העדה דבפניו יש להם רחמנות עליו יותר ומהפכי בזכותי' טפי עש"ה:

דף מה:

וכדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם רמ"א כשומר שכר ר' יהודה אומר כשומר חנם, נ"ב כעין זה מצינו דמחליף רבה בר אבוה דר"מ לר"י ודר"י לר"מ בב"מ ק' ב' ע"ש דאמר כדמחליף רבה בר אבוה ותני רמ"א משלם כשעת הגזילה וחכ"א אומר לו בעבדים הרי שלך לפניך ונודע דסתם חכמים דר"מ היינו ר' יהודה:

שם תוד"ה בחזקת כ' אין הפירוש כההיא דפ"ק כו', נ"ב בס' יריאים סי' ק"ב בסופו הביא זה לראי' דיש מקומות בתלמוד שהלשון שוה ואין הכוונה שוה ע"ש עוד דמיונות לזה ויש עוד כזה הרבה מאוד ע' תוס' יבמות ל"ט ב' ד"ה ולשום אישות וע' תוס' מנחות ג' ב' ד"ה אע"ג ותיבות חבר עיר בחולין צ"ד א' ובברכות ל' א' ור"ה ל"ד ב' פירושו ציבור ובמגילה כ"ז ב' פירושו חכם העיר וע' חלה פ"ד מ"ח וניתנת לכל כהן ומיד אחריו ואילו ניתנין לכל כהן ואין פירושן שוה ע"ש בר"ש וע"ע ב"ב כ"ז ב' דמר סבר יש בריר' כו' והוא שם עניין אחר וכוונה אחרת לגמרי מבכל ל' בריר' דעלמא עש"ה ויש עוד הרבה מאוד ובזכרוני שגם בס' הכריתות קיבץ כמה מקומות כזה ואינו עתה לפני וע"ע חולין ק"ב ב' דכל שהוא דרישא הכוונה משהו בשר גידין ועצמות וכ"ש דסיפא הכוונה כ"ש ממש ע"ש בתוד"ה אכל וע"ע תוס' חולין, ס"ח א' ד"ה אדם דכתבו ואין תימא על שהלשון שוה והפי' משתנה דכה"ג אשכחן כו' עש"ה וע"ע ר"ן נדרים ע"ח ב' ד"ה לא דכ' ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרי' לקמן כו' ודכוותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גווני בחד לישנא עכ"ל וע"ע קידושין מ"ד ב' קטנה שנתקדשה שלא לדעת אבי' דפירושו שלא ידע ושם מ"ה ב' נתקדשה שלא לדעת ונישאת שלא לדעת פירושו שלא הודיעוהו אבל הוא עצמו ידע ע' שו"ת הריב"ש סי' קצ"ג וע"ע תוס' לקמן ס"ו ב' ד"ה דגזל משכב בסה"ד וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' פ"ג דלא שביק היתירא ואכיל איסורא דש"ס ע"ז ל"ט ב' פירושו שונה מבכל מקום עש"ה וע' תוס' עירובין ע"א ב' ד"ה

ר' אלעזר ושם ס"ח ב', ד"ה קנסו ותוס' זבחים ק"א א' ד"ה וחכמים וע' ריטב"א קידושין י"ט א' דמפרש בריתא דאיש פרט לקטן אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן דקטן דרישא הכוונה פחות מבן ט' וקטן דסיפא פחות מבן י"ג עש"ה וע' ר"ן קידושין פרק ב' אהך דלחוב ע"מ לזכות דשם מ"ב א' עש"ה וע' נדה כ"ג ב' תוד"ה והתניא דלרש"י כל צורת דרב ודברייתא אין הכונה שוה אולם התוס' עשו שם קושי' מזה ע"ש וע"ע גמ' מעילה ד' ב' היתיר שחיטה שנינו או היתיר זריקה שנינו כו' ע"ש דהיתיר שחיטה הכוונה היתיר שע"י שחיטה והיתיר זריקה הכוונה היתיר לראויות לזריקה עש"ה וע' שו"ת שאגת ארי' סי' ע"ז מש"ש ואל תתמה על מה שפירשתי להא דטובת הנאה ממון לשאר טוה"נ ממון דאמרי' בכל מקום דכה"ג מצינו בהרבה מקומות בגמ' שהלשונות שוין והפי' מתחלפין כו' ע"ש וע"ע חידוש בס' יראים סי' מ"ז דכ' אלשון אחד עצמו שאמרו העכו"ם ורועי בהמה דקה לא מעלין כו' דהך לא מעלן לו כוונת מתחלפות דלגבי עכו"ם הכוונה אסור להעלות ולגבי רועים הכוונה דא"צ להעלות עש"ה והוא חידוש גדול וע"ע תוס' ב"מ ל"ח ב' ד"ה בששמעו בו שמת וע"ע חגיגה כ"ה ב' לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה דהאי במקום כרת הוא שע"י ההעמידה יהי' כרת והאי במקום מיתה הכוונה שע"י ההעמדה לא יהי' מיתה וע"ע חידושי הר"ן ר"ה ל"ד א' ד"ה או אינו אלא תקיעה ותרועה בסה"ד עש"ה ובכללים שלי קיבצתי עוד הרבה מאוד וכאן אין מקום להאריך כ"כ:

דף מו:

מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ד:

דף מז:

הוה לה שלא תאכל, נ"ב ע' ב"מ צ"ז א' א"ד אכיל עכברא טובא וחביל ומית א"ל כו' גברא דנשי קטלוה לא דינא ולא דיינא והוא ג"כ מעין סברא דהוה לה שלא תאכל:

דף מח.

אמרי סתם גללים אפקורי מפקיר להו, נ"ב ע' מסורת הש"ס וע"ע ב"מ ק"ב א' רש"י ד"ה ותורי דאתו מעלמא ועמ"ש בגליון מעילה י"ב ב':

דף מח:

גרמא בעלמא הוא וגרמא בעלמא לא מיחייב,, נ"ב לקמן ס' א' גרמא בעלמא הוא וגרמא בניזקין פטור:

דף נ.

נחוניא חופר שיחין, נ"ב הוזכר בסוטה י"ח ב':

דף נא.

משום דמינוול, נ"ב כזה ב"ב קנ"ד א' אי אתם רשאין לנוולו ועמש"ש על הגליון וטעמא דביטול מצות קבורה לכאורה לא שייך הכא, חולין י"א ב' הא קא מינוול וע"ע ב"ב ח' ב' האי קאי מינוול ושם ק"ב ב' כיון דמינוול לא מיקרי קבר:
שם ובא אחר והשלימה לעשרה כו', נ"ב יש לדון הרבה בהך דכאן מתוספתא שבת פרק י"ב כתב שתי נקודין ובא אחר וגמרן ועשאן שתי אותיות האחרון חייב ומוכח דאפי' היכא דלולי צירוף כתיבת הראשון לא הי' של אחרון אות ג"כ האחרון חייב ואין טעם התוספתא כסברת ר"א דמחייב באחת על האריג וכן לא דמי לכתב אות אחד והשלימו לספר ע' שבת ק"ג ב' דשם כתב עכ"פ אות אחד משא"כ כאן דכתיבת השני רק חציי:
אות ואולם הוא דומה לכאורה לנטל גגו של חית ועשאו שני זיינין ע"ש בשבת וגם משם יש לדון לכאן:

דף נב:

לפניו לפניו ממש לאחריו אחריו ממש וזה וזה בבור, נ"ב דוגמא לזה עירובין פ"ו א' וע"ש בגליון וע"ע דוגמא לפלוגתא דרב ושמואל דכאן לקמן ס"א א' דרב אמר נהר ממש ושמואל פליג:

דף נג.

וכל היכא דלא אפשר כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' צ"ג וע' מה שדן מכאן בשו"ת חוט השני סי' י"ח ד"ה ולעניין אם מצוה לכונסה:

דף נד.

שבירתן זו היא מיתתן, נ"ב בשו"ת הריב"ש סי' קל"ד ביאר בזה ל' תוספתא דמובאה ברמב"ן פ' יש נוחלין ואפי' נשבע לו בחיי הקרן ופי' דהכוונה על חיי השופר שתוקעין בו דשייך מיתה וחיות בכלים כדאמר כאן שבירתן כו', ע"ש ולענ"ד יש להגיה בתוספתא זאת הג"ה קטנה כי חסר כאן אות אחד היינו אות ב' בין אותיות ר"ן דתיבת הקרן ויהי' המאמר ואפי' נשבע לו בחיי הקרבן ול' זה מצינו בנדרים י"ג א' באומר הא קרבן כו' שלא נדר זה אלא בחיי קרבן כו' כנלענ"ד וע' תוספתא סנהדרין פ"ה שם נאמר בחיי הקיץ:

דף נד:

אי כלאים דחרישה יליף שור שור משבת, נ"ב ע' ס' יריאים סי' קנ"ו:
שם אי כלאים דהרבעה יליף בהמתך בהמתך משבת, נ"ב ע' ס' יריאים סי' ס' דהקשה דהא אין ג"ש למחצה וא"כ ליליף נמי דכי היכי דבהרבעה אע"ג דכתי' בהמתך מ"מ אסור להרביע גם בהמות אחרים ה"נ גבי שבת אע"ג דכתי' בהמתך יהי' מוזהר גם על שביתת בהמות אחרים ע"ש מה שתי' בזה:

דף נה.

הואיל וסופן להשתבר וכי סופן להשתבר מאי הוי א"ר אשי חס ושלום פסקה טובה כו', נ"ב ע' ב"מ ק"ג א' שואל אדם בטובו לעולם (אם ראה כלי לחבירו ואמר השאילני בטובו וא"ל הן שאול לו לעולם כ"ז שראוי למלאכה דבטובו משמע כ"ז שהוא טובו אפי' מחזירו חוזר ונוטלו כשיצטרך רש"י) כו' ומהדר לי' קתי' וברש"י כשיפחות שלא יהא ראוי לו יחזיר לו שבריו דהא לאו במתנה יהבי' אלא שאלה הואי ובטובו הואי והאי לאו טוב הוא עכ"ל הרי דכלי שנשבר פסק עניין טוב שבו וכזה גם כאן אילו נאמר כי טוב בתחלה אזי אם הי' שביר' אח"כ הי' זה חלילה פסיקת טובה כו':

דף נה:

אמר מר הפורץ כו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ר"ד:

דף נו.

ה"ד אילימא לנפשי' כו', נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' קס"א כ' ומה שאמרו השוכר עדי שקר להעיד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים דווקא אם שכר אותם לזולתו אבל אם

שכר אותם לעצמו חייב ואפי' בדיני אדם עכ"ל וחידוש שלא הזכיר שכן הוא בגמ' כאן וע"ש עוד דנהי דפטור בשוכר לזולתו מ"מ כשיש דיין קבוע והשוכר רגיל בכך או שבני המקום רגילין בכך יש לדיין ענוש על הדבר למיגדר מילתא עש"ה וע"ע שו"ת הרא"ש כלל ל"ה אות ד' לעניין השוכר עדי שקר כדי להנצל מטענה שקרית שכנגדו ששכר עליו עדי שקר מה דינו ע"ש:

שם והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד כו', נ"ב ע' כמה דברי חידוש בשו"ת חות יאיר סי' ר"ח דנסתפק דמשביע עד שיגיד שלא ידע דבר פלוני לית בי' משום אם לא יגיד ואם החיוב רק באומר איני יודע או גם בשותק כו' ועוד חידוש דגם קודם תקנת היסת אם טען הנתבע פרעתי ומשביע ע"א שראה שפרע לו חייב להעיד מפאת התועלת שיש לו בעדות שלא יחשבוהו לגזלן ע"ש:

שם מ"ד לימא דברי הרב כו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קס"ו:

שם תוד"ה פשיטא כ' וא"ת ה"מ כשעבר על שבועתו כדכתי' ושמעה קול אלה, נ"ב בשאלתות פ' ויקרא סי' ס"ח שאילתא דאילו מאן דידע בסהדותא דחברי' מיחייב למיזל ולאסהוד' לי' ואי לא מסהיד לי' קאים באיסורא שנא' ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה וגו' ואע"ג דהאי קרא בהיכא דאשבעי' ולא אסהיד לי' ה"מ כי כתיבא שבועה לאיחיובי עלה קרבן שבועה אבל למיקם באם באיסורא כי לא מסהיד נמי קאים באיסורא דכתי' נפש כי תחטא והדר ושמעה קול אלה אלמא כי לא שמע שבועה נמי קאים בחטא ותני' מניין שאם אתה יודע לו עדות שאין אתה רשאי לשתוק עליו ת"ל ולא תעמוד על דם רעך עכ"ל והך דמניין שאם אתה יודע הוא מן הספרא פ' קדושים פרק ד' בריתא ח' ונ' דזה קאי רק אד"נ בעדים היודעים להעיד להציל אדם ממיתת ב"ד ע' בספרא שם ובש"ס סנהדרין ע"ג א':

שם תוד"ה כסויי כסיתי כ' וא"ת גלוי וידוע כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ו:

דף נז.

דנקטי להו ניגרא ברייתא, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכל' זה עוד בב"ב פ"ח א':

דף נז:

שוכר כיצד משלם כו' כשומר שכר כו' כשומר חנם, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוזכרה פלוגתא זו עוד לקמן ק"ז ב':

דף נח:

גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה ל"ל, נ"ב דוגמתו ב"ב קע"ג ב' האי דינא דפרסאי וכזה עוד שבועות ל"ד ב':

דף נט.

בן עזאי אומר נכי מזונות, נ"ב ע' רש"י, וע' שו"ת שבות יעקב סי' ק"נ וע' ירושלמי במכילתין פ' החובל ה"א ע"ש בפני משה ובמראה הפנים ד"ה תני בן עזאי כו' ע"ש דמשמע לכאורה דהירושלמי הבין בהך דבן עזאי כוונה אחרת לגמרי מן הבבלי ועכ"פ חידוש על הפני משה שם דלא העיר כלל דגוף הך דבן עזאי הובא בבבלי כאן וכי הוא כאן לכוונה אחרת לגמרי ואולם באמת נ' דלא כפני משה שם וגם בירושלמי כוונת בן עזאי דמנכין מה שהחולה מרויח מזון דבימי חוליו אינו יכול לאכול כ"כ כבימי בריאותו וע"ז הקשה הירושלמי מהו נכאי מזון בקדמיתא כו' פי' דאינו מרויח כלל דנהי דאינו אוכל בריבוי כמות כבתחלה מ"מ תחת זה צריך לאכול מאכלים דקים וקלים ביעין ותרנגולים ומיעוטם ביוקר יותר מריבוי כמות דטלופחין וירק שהי' אוכל בימי בריאותו [ומש"ש בירושלמי "ומה דו אמר יהבין לי' צריך למחוק ונשתרבב בטעות מלמעלה בירושלמי שם ע"ש] ור' יוסי בן יעקב הקשה עוד דאינו מרויח כלום דכשיבריא אז יצטרך לאכול בכפלים גם נגד ימי חוליו וכמו שעושין הרומיים וא"כ גם הבנת הירושלמי בהך דבן עזאי כהבנת הבבלי ושפיר לא הביאוהו הפוסקים דהא הוא כאן בשיטה וגם בירושלמי איפרוך וכנ"ל וזה פשוט וברור ואישתמיט מן הפני משה לפי שעה סוגי' דכאן:

דף ס.

כי אמרי' זורה ורוח מסייעתו ה"מ לעניין שבת כו', נ"ב יל"ע בזה בתוס' גיטין ע' ב' ד"ה בביתא מש"ש ומר חשיב בלבול רוח מחמת רוצח משום דאתי ממילא:

דף ס:

שלום בעיר אל יהלך אדם בצידי דרכים, נ"ב ע' סנהדרין ק"ד ב' וישראל נפנה לצדדין:
שם נמצא קרח מכאן ומכאן, נ"ב כל' זה ב"ב קל"ב א' ונמצאת קרחת מכאן ומכאן:
שם מהו ליטול גדישין כו' ע"מ לשלם כו' שלחו לי' חבול ישיב רשע גזילה ישלם אעפ"י שגזילה משלם רשע הוא, נ"ב ע' ב"ב ט"ז א' ברכת אובד עלי תבוא מלמד שהי' גוזל שדה מיתומים ומשביחה ומחזירה להן ולמ"ד דאיוב עכו"ם הי' יש ליישב וי"ל עוד באופן

אחר ואין הגליון פה מספיק וע"ע ב"מ ס"א ב' לא תגנוב ע"מ לשלם תשלומי כפל וע' שו"ת מהרי"ל סי' קצ"ח:

שם תוד"ה מהו כ' איבעי' לי' אי חייב לשלם, נ"ב הא דנקט לישנא מהו להציל כו' היינו משום דהא בהא תליא דאי מותר כו' ליכא חיוב תשלומין משא"כ אי אסור אלא דנדחה האיסור מפני פיקוח נפש כשא"א להציל נפשו ע"י דבר אחר ככל האיסורין שנדחין מפני פ"נ א"כ לעניין תשלומין דמידי דאפשר הוא שפיר מיחייב, כן למדתי מדברי חידושי הרמ"ה סנהדרין ע"ד א' וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' י"ז ומש"ש דכיון דאילו הי' חבירו כאן הי' מצווה לתתו לו ממילא אינו גזל לכאורה אין ראי' דמצוה התוריית תסלק הדין ממון ואה"נ שהי' מצווה אבל כ"ז שאין נותן הרי ממונו הוא וכשזה לוקחו שלא מדעתו הוא גזל אבל כך י"ל דכיון דאילו הי' כאן הי' מצווה לתתו לו מעשה דוחי אחיך עמך ועוד קראי ואילו לא הי' רוצה לתת והיו כאן ב"ד היו כופין אותו לתת כי היכא דכופין על כל מ"ע וע"כ אף שאינו כאן ואין כאן ב"ד מ"מ נעשה זה עצמו שליח ב"ד וכדלעיל כ"ח א' נעשה ידה כשליח ב"ד והוא עצמו כופהו על כך והכפי' הוא בלקיחת הממון עצמו שלוקחו להציל עצמו בו כעניין מצות פריעת בע"ח דאם אין רוצה לקיים ב"ד כופין אותו בגביית הממון כש"ס כתובות פ"ו א' וא"כ ממילא אין כלל גזל כלל דזה הלוקח ממון חבירו להציל עצמו בו שליחותא דבי דינא הוא דקעביד ודו"ק וע' ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ב לא סוף דבר שאמר לו הרוג את איש פלוני אלא אמר לו חמוס את איש פלוני וע"ש במראה הפנים:

דף סא.

כל המוסר עצמו למות על ד"ת אין אומרים דבר הלכה משמו, נ"ב ע' טעם בזה בלחם שמים אבות פרק קניין תורה משנה ח':

דף סא:

מוריגין וכלי בקר, נ"ב לישנא דקרא שמואל ב' כ"ד כ"ב והמרגים וכלי הבקר:

דף סב.

עשו תקנת נגזל במסור כו', נ"ב ע' נימוקי מהרמ"מ שבסוף המהרי"ו דס"ה ד"ה דין מסור וע"ש שכ' ובמקום שהנמסר אומר כך וכך הפסדתי והמסור מודה במקצת הרי שבועה דאורייתא מוטלת עליו והוא אינו יכול לישבע דרשע הוא ומאחר דפסול לשבועה

שכנגדו נשבע ונוטל עכ"ל ומש"ש שבועה דאורייתא משמע דס"ל דדינא דגרמי הוא מה"ת ומיחייב מסור מה"ת וע"ע שו"ת הרא"ש כלל י"ו אות ה':

שם מה בין גזלן לחמסן, נ"ב ע' תוס' דהכוונה אגזלן וחמסן דרבנן ואהך דסנהדרין כ"ה ב' הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים וע"ע סנהדרין ל"ח א' מפני הגזלנין ומפני החמסנין וכזה בגיטין מ"ט ב' וע"ע ביצה ט"ו ב' אינה נגזלת ואינה נחמסת וברש"י שם חמסן יהיב דמי אלא שלוקח בכח כו' והוא כהך דכאן וע"ע לקמן קי"ט א' וכ"ת הני מילי היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא ת"ש מחמס בני יהודה כו' ע"ש וקצ"ע משם על התוס' דכאן דכתבו דבלישנא דקרא אין חילוק ביניהם:

דף סב:

כולא האי לא אטרחוה רבנן, נ"ב דוגמא לזה ב"מ כ"ח א' לא הטריחו רבנן באבידה יותר מדאי וע"ע ל' כולי האי לא אטרחוהו רבנן ב"מ מ"ב א' ומודה שמואל בע"ש בין השמשות דלא אטרחוה רבנן:

דף סג.

דבר שאינו מסוים, נ"ב ל' דבר מסוים הוזכר עוד לקמן ס"ד ב' וב"מ מ"ז א' וכמובא בתוס' כאן ד"ה דבר ועוד הוזכר לקמן צ"ד ב' וב"מ ע' א' עש"ה בב"מ דמשם קצת ראי' לפירש"י כאן:

דף סד:

לאתויי דבר מסויים, נ"ב ע' פירש"י דהך לאתויי הוי כמו למעוטי וע' תוס' וע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ה אות ה' עש"ה כל התשובה:

דף סה.

מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא, נ"ב כל' זה בחולין ל"ה ב' וב"מ צ"ה א', תוס' גיטין מ"ב ב' ד"ה חבלי:

שם תוד"ה ליכתוב כ' וכן בהחובל גבי ורפא ירפא, נ"ב ע' גליון מהרי"פ וגליון הגראע"א וע"ע סנהדרין מ' ב' תוד"ה מדה"ל למיכתב ושם מ"ה ב' רש"י ד"ה ת"ל סקול יסקל:

דף סה:

בראשי וחמישיתו ממון המשתלם בראש, נ"ב כזה לקמן ק"י א' וע"ע ל' ממון שאין משתלם בראש בסנהדרין ג' ב':

שם את פסקי' קרא ורשב"י ואת ערבי' קרא ורבנן כו' לא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא את ורשב"י כו' את לא סגיא דלא כ' לאפסוקי בין ממון גבוה לממון הדיוט, נ"ב ככל סגנון זה בכורות ו' א' חולין קל"ה א' וקושי' דלא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא את לה דמיון עוד בפסחים ה' א' ולא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א וע"ע דוגמא להך דפסקי' קרא וערבי' קרא דכאן ע"ז כ"ד א' אבני שהם הפסיק העניין והא אבני מלואים כתי' דהדר ערבי' וע"ש בתוד"ה ואבני וגוף הך דאת פסקי' קרא ע' מסורת הש"ס שציין אנה יש עוד כזה וע"ע שו"ת ח"צ סי' קכ"ד שכ' דהך דשלהי סנהדרין לא יריחו על שם עיר אחרת ולא עיר אחרת על שם יריחו נלמד מדכתי' את העיר את יריחו דאתי את ופסיק ע"ש:

דף סו.

מפני תקנת השבים, נ"ב לקמן ודצ"ד א' וב':

דף סו:

תוד"ה דגזל כ' וזהו תימא, נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' י"ג:

דף סח.

מפני ששנה בחטאי, נ"ב כזה נזיר י"ט א':

דף סט.

הלעיטהו לרשע וימות, נ"ב ע' ר"ש דמאי פ"ג מ"ה וע' שו"ת רדב"ז ח"ד סי' אלף רכ"ג ועוד שם סי' אלף שנ"ז ועוד שם ח"ה סי' אלף תקנ"ג וע' שו"ת שתי הלחם סי' ל"א בתשובת הרב מהו' יעקב כו' מפינטשוב ע"ש וע' שו"ת חות יאיר סי' קמ"ב:

שם לעתותי ערב כו', נ"ב ע' סי' בכור שור שבת קי"ג ב':

שם תוד"ה כל כ' ועוד דשמא הי' בטל ברוב, נ"ב ע' מ"א סי' שי"ח ס"ק ח':

שם תוד"ה אימא כל המתלקט כ' משמע דחל פדיון במחובר לקרקע כו', נ"ב ע' ירושלמי פאה פ"ז ה"ה ויפדה במחובר לקרקע עש"ה וע' ירושלמי מע"ש פ"ה ה"א ויש אדם מבקר במחובר לקרקע כו' עש"ה כל הסוגי' ובמפרשים:

דף ע:

ואפי' בא על אמו, נ"ב דתני' בסיפרי אין לי אלא אתנן זונה אתנן כל עריות מניין ת"ל אתנן מכל מקום, ס' יריאים סי' ר"ז והוא בספרי תצא פיסקא רס"א:
שם ואי תבעה לי' קמן בדינא כו'. נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קל"ו:

דף עג.

דאסהידו בי' תרי לחד ותרי לחד, נ"ב בסנהדרין בי' תרי בחד אולם הב"ח שם הוסיף בהגהתו ותרי בחד אכן בחידושי רמ"ה שם להדיא הגירסא רק פעם אחת בי תרי בחד וקמפרש לי' בשנים שהזימו לעד אחד שהי' מחייב שבועה ע"ש:

דף עג:

עינו והדר שינו, נ"ב משמע דבהפיל שניהן כאחת אפי' דמי שינו אינו נותן וכן הוא במס' עבדים פרק ג' הפיל שניו כאחד סימא ב' עיניו כאחד יוצא ואינו נוטל כלום [ויל"ע בזה בש"ע יו"ד סי' רצ"ז ובחו"מ] וקצ"ע דלמ"ד א"א לצמצם א"כ תמיד יתן דמי הפחות דא"א שנפלו שניהם כאחת וא"כ יתן דמי הפחות עכ"פ אם לא שיהי' ראי' מכאן באמת דאף דא"א לצמצם מ"מ צד הצמצום ג"כ ישנו אלא דהוא מיעוט דיש ב' צדדי זה אחר זה וכיון דאין הולכין בממון אחר הרוב לכן פטור ועי"ל דמשכחת בהכהו הכאה אחת ובכח אותה הכאה נפלו כל השינים או ב' העינים או עינו ושינו דאז אף שהנפילה בזאח"ז מ"מ חיובו על ההכאה דהוי אז כנגמר הכל כדברי הנ"י אהך דאשו משום חציו וע"כ ה"ל בת אחת בוודאי ודו"ק:

דף עה:

תשלומי ה' אמר רחמנא ולא תשלומי ד' ולא תשלומי ג', נ"ב כזה ב"מ נ"ז ב' תשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי ג' וד' וע"ע כזה רש"י כתובות ל"ד ב' ד"ה פטור:

דף עו.

מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים, נ"ב דוגמת ל' זה שבועות מ"ב ב' ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה:

דף עח:

מי פטר גנב נפשי' בכבש כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתרי"ד וע' שו"ת חכם צבי סי' ק"כ ושו"ת שבות יעקב ח"ב סי' כ"ט:

שם שותפין שגנבו חייבין, נ"ב אי נעשים ערבים זה לזה ע' שו"ת שבות יעקב סי' קע"ח ובמהדורא בתרא לסי' הנ"ל [וכתוב בה בטעות בדפוס שלפני שאלה קע"ד וצ"ל שאלה קע"ח:]:

דף עט.

תקנו משיכה בשומרין כו', נ"ב ע' ירושלמי שבועות פ"ח ה"א:

דף עט:

הא לא משך כו' שהכישה במקל, נ"ב עמ"ש בגליון קידושין כ"ב ב' ד"ה או שהכישה וע"ע ב"מ צ"ט א' וא"ל הכישה במקל ותבוא ע"ש תוד"ה כיון דחשיב כאילו משכה שואל:

שם ואלא גזלן היכא דמי, נ"ב ע' ירושלמי סנהדרין פ"ח ה"ג וע' ב"מ קי"א א' וברש"י שם ד"ה גזל:

דף פ.

מעשה בחסיד אחד, נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"ו העתיק מעשה באדם אחד ע"ש מה שהביא ראי' מזה ולפי הנוסחא שלפנינו מעשה בחסיד כו' אין ראייתו כלום עש"ה וצע"ג כי נוסחתנו מוכרחת מש"ס תמורה ט"ו ב' עש"ה ואולם גוף דברי הרד"ך שם דשייך לשון מעשה באדם אחד על אדם גדול יש להם ראי' גם משבת נ"ג ב' דל' הברייתא מעשה באחד כו' וא"ר יוסף עלה כמה גדול אדם זה כו' ועוד שם בריתא מעשה באדם אחד כו' ואמר עלה כמה צנוע אדם זה כו':

שם לסטים מזויין בביתו של זה ואנו נכנסין אצלו, נ"ב דוגמא לזה בחולין ז' ב' מלאך המות בביתו של זה ואני אסעוד אצלו:

שם שבוע הבן ואמרי לה כו' ישוע הבן, נ"ב כזה הוזכרו ג"כ ב"ב ס' ב' ותיבות שבוע הבן הוזכרו עוד סנהדרין ל"ב ב':

שם תוד"ה לבי ישוע הבן כ' וכן הערוך, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ע':

דף פ:

מתריעין על החיכוך בשבת, נ"ב ע' תוס' וע' רשב"ם ב"ב צ"א א' ד"ה מתריעין דכ' ג"כ בתפלה ואף דאמר שם ג"כ ואפי' בשבת וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' מ':

דף פא.

יתידות הדרכים, נ"ב ל' משנה מקואות פ"ט מ"ב:
שם תוד"ה אין מחייבין כ' משמע שאין אסור בהנאתו, נ"ב בס' בניין אריאל חלק בית תלמוד בסופו דמ"ב ע"א הגיה דצ"ל בהנחתו תחת בהנאתו וע"ש:

דף פא:

לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור, נ"ב ע' ירושלמי דמאי פ"ג ה"ב עברון על חד כרם א"ל אייתי לי חד קיסם מחצד שיניי כו' ר' חגי כו' עש"ה:
שם רבי ור' חייא כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"ו חדר ה':

דף פב.

עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא, נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות

דף פב:

עשרה דברים נאמרו בירושלים, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרל"ג טעם מדוע אין נזהרים עתה בדברים אלו בירושלים לדעת הרמב"ם דירושלים קדושה גם עתה ע"ש אריכות:
שם ואינה מטמאה בנגעים, נ"ב משנה נגעים פי"ב מ"ד:
שם וארור האדם שילמד את בנו חכמת יונית, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' מ"ה:
שם רש"י ד"ה חפיפה כ' במסרק כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ע"ח תמה ממשנה נזיר נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק הרי דסריקה אינו בכלל חפיפה וע"ש:

דף פג.

של בית ר' גמליאל התירו כו', נ"ב ע' ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ב שלשה דברים התירו לבית רבי כו':

דף פג:

בנזק בצער בריפוי בשבת ובושת, נ"ב ע' בעניין שומת הה' דברים בשו"ת שבות יעקב סי' קע"ט ובמהדורא בתרא לסי' הנ"ל:
שם ומאי אם נפשך לומר, נ"ב כזה חולין ע"ח ב', שבועות י"ד א', ל' א':

דף פה.

אסיא דמגן במגן מגן שוה, נ"ב ע' מה שנדמה לזה בשו"ת צמח צדק סי' א' ויש לספק אם הוא מדת חסידות אם הרופא מוחל על התשלומין די"ל דאין בזה מדת חסידות שירפא בחנם מטעמא דאסיא דמגן במגן כו' ושוב ראיתי בשו"ת שבות יעקב סי' פ"ו ע"ש ברהיטות דבריו דפשיטא לי' דהרופא רשאי למחול ואך החולה הוא דיש לו לשלם משום אסיא דמגן כו' אבל אם החולה משלם יכול הרופא למחול ושלא לקבל ע"ש:

דף פה:

חירשו נותן לו דמי כולו, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' נ"ב וע"ע שם ח"ב סי' ל"ח:

דף פו.

דמיכלמו לי' ומיכלם, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ו סי' כ"ח והבאתי' בגליון קידושין כ"ח א' וע"ע בנימוקי מהרמ"מ שבסוף הספר שם דס"ד (דפוס קאפוסט) ד"ה דין כיון שראובן כו' וד"ה ודין קמן שקבל על ראובן כו' עש"ה:

דף פו:

תוד"ה חייבי כ' דשמא במיתה דווקא משום ושפטו העדה והצילו העדה, נ"ב ע' ספרי לקח טוב כלל ב' דדקדקתי מדבריהם אלה דליכא במלקות חיוב והצילו וגו' ולא אמרי' לעניין זה מלקות במקום מיתה עומדת ואולם ראיתי כעת היפוך זה ברמב"ן במלחמות פסחים פ' אלו עוברין ד"ה ועוד איתמר האופה מיו"ט לחול ע"ש שכ' וז"ל ועוד דאי אמרי' הואיל לחומרא הכי הוי לן למימר אינו לוקה דהצלה היינו חומרא דמלקות תחת מיתה עומדת ורחמנא אמר והצילו העדה עכ"ל:

דף פז.

וכן הי' ר' יהודה פוטרו מכל מצוות כו', נ"ב ע' טעם ודרש ע"ז בשו"ת הלכות קטנות סי' רי"ז וצ"ע שלא הוזכר כלל בגמ' כאן וגוף הדרש שלו ולמדתם ועשיתם כל שישנו בלמידה ישנו בעשי' כו' דוגמתו יבמות ק"ט ב' בהיפוך ולמדתם ועשיתם כל שישנו בעשי' ישנו בלמידה כו' ובגוף העניין אי סומא פטור מן המצוות ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' ל"ח וע' חידושי אגודה הנדפסים עם מהרי"ו דפוס קאפוסט דנ"ט וע' שאילת יעב"ץ סי' ע"ה ושם ח"ב סי' ס"ז וע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' ל"ט וי"ל לענ"ד לר' יהודה דפטר סומא מכל המצוות א"כ ל"ל ג"ש לדידי' במנחות צ"ג א' למיפטר סומא מסמיכת קרבנות עש"ה דג"ש אין אדם דן מעצמו רק נמסרה מסיני וא"כ לר' יהודה ל"ל ג"ש:

שם החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין, נ"ב מצינו גם להיפוך בערכין ו' ב' הוא שחבל באחרים חייב אחרים שחבלו בו פטורין:

דף פז:

יעשה לו סגולה, נ"ב מדקתני יעשה ולא קתני יעשו אלמא שאין ב"ד נזקקין לקטן שיש לו אב אלא כל מה שיעשה האב בנכסי בניו הוא עשוי ואין ב"ד מדקדקין אחריו אעפ"י שהאב חייב ליתן הממון לבנו כו', שו"ת הרא"ש כלל פ"ז אות א' וצ"ע דהא גם בבניו ובנותיו של אחרים קתני יעשה כו' והתם וודאי אב"ד קאי דא"ל הכוונה שהאב שלהם יעשה כו' דא"כ בגדולים דקתני יתן ה"נ דאאביהם קאי ומאי שייטי' דאב להם הלא החובל צריך ליתן להם עצמם לא שיתן לאביהם והאב יתן להם:

דף פח.

יצא עבד שאין לו אחוה, נ"ב י"ל לר' יהודה אי רשאי אדם לחבול בעבדו דלאו דחובל נפקא מלא יוסיף פן יוסיף דקמסיים קרא ונקלה אחיך לעיניך ונ' דהוא איסור מסברא עכ"פ ואיסור מסברא הוא ג"כ דאורייתא כמ"ש בחידושי ותדע שהרי קנסה תורה לאדון על חבלת ראשי אברים שיוצא לחירות בכך מכלל דאינו רשאי לחבל בו מה"ת ע' רש"י גיטין כ"א ב' ד"ה לא אפשר למיקצייי', עש"ה ונ' דזהו כוונת רש"י דלרבנן אין רשאי לחבל בו בפשיטות כיון דשייך במצות והוי אחיו במצוות ואיתי' בכלל הלאו דלא יוסיף פן יוסיף כישראל ולר' יהודה נמי דלא מיקרי אחיו מ"מ מדיוצא לחירות בראשי אברים אלמא דאינו רשאי לחבל בו ודו"ק:

שם ורבנן אחיו הוא במצוות, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ה סי' אלף ת':

שם אחיו הוא במצוות, נ"ב דעת היריאים סי' ל"ט וסי' מ"ז וסי' מ"ח דכל דכתי' אח בתורה ממעט לכל מי שעבר אפי' עבירה אחת במזיד ולא עשה תשובה ואפי' עבר רק לתיאבון ומותר לשנאותו ופטורין מלהחיותו ולהלוות לו ולתת לו צדקה כו' וראייתו מכאן דאח היינו במצוות ומהך דמכות כיון שלקה ה"ה כאחיך מכלל דמקמי הכי לא והא דאמרי' בפרק ב' דע"ז לכל אבידת אחיך לרבות המומר היינו רק להשב לו את שלו וכל כיוצא בזה אבל לתת לו את שלו כצדקה וכדומה לכל כי האי לא איתרבי ומסופק שם לעניין ריבית מה דינו ועניין הספק שלו אם ריבית כיון דמדעתי' יהיב נחשב שאני נוטל ממנו את שלי ואיסורא בעלמא הוא דאסרתו תורה וע"כ כיון דכתי' בי' אחיך אין מומר בכלל האיסור א"ד ריבית גזל הוא. נחשב שנוטל אות של המומר ומסיק לאיסור ע"ש וספק הנ"ל לעניין ריבית הארכתי בו בחידושי וכעת ראיתי שיש לעיין בו ג"כ בשו"ת רד"ך בית ל"א חדר א' ע"ש בארוכה:

שם תוד"ה יהא עבד כשר לעדות כ' כשרים לעדות מה"ת, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' ע"ח וע' ירושלמי שבת פ"א ה"ד דחשיב בין י"ח דבר ועל לשונן ועל עדותן וע"ש בק"ע ובחידושי הגהתי דצ"ל ועל ערותן ואכ"מ כי הדברים ארוכים שם וכעת ראיתי בשו"ת משיב דבר חיו"ד סי' נ"ט דכ' דצ"ל בירושלמי ועל שמנן ועל אידיהן וכוונתו וודאי דאיסור משא ומתן עם העכו"ם לפני אידיהן לירושלמי הנ"ל הוא מי"ח דבר אולם לא ידעתי מנא לי' להגיה כזה בלי ראי' וע"ע שו"ת רד"ך בית כ"ד חדר ד' אריכות בזה אם עכו"ם כשר לעדות מה"ת היכא דליכא חשש משקר עש"ה בארוכה וע"ע תוספתא שבועות פרק ב' המשביע את העכו"ם את הנשים את הקטנים את הקרובים את הפסולין פטור שנא' והוא עד בעד שראוי להוציא ממון וא"כ למ"ד בשבועות ל"א א' דהיכא דמה"ת כשר לעדות חשיב ראוי לעדות לעניין שביעת העדות אע"ג דמדרבנן פסול א"כ מוכח דעכו"ם מה"ת פסול לעדות ובלא"ה מוכח כן מדחשבי' בהדי נשים וקטנים וקרובים כו' דפסוליהו מה"ת וע"ע שו"ת מהר"ם פדוואה סי' נ"ד בסוף התשובה מש"ש ומה שאמרתי שאינו טעם של עיקר כו':

דף פט.

מילי דמזדבני בדינרי נינהו, נ"ב ע' ברכות ס"ב ב בר קפרא הוה מזבן מילי בדינרי:

דף צ.

פרע ראש האשה בשוק, נ"ב בס' הפרדס לרש"י בליקוטים שבסוף הספר (ד"ס דפוס ווארשא) ד"ה דין הגאונים, למי שנטל כו' גרס כאן ופרע את ראשו או את ראש אשתו":

דף צ:

א"ל לזו אני נותן כו' א"ל כו' החובל בעצמו כו' פטור, נ"ב ק"ק דל"ל האי טעמא תיפוק לי' דמאי דזילזלה בעצמה ולאו בת בושת היא יש לנו לומר דהשתא הוא דאיתרעה ומעיקרא שפיר בת בושת הויא וכבר נתחייב ע' יו"ד סי' א' בט"ז וש"ך דאין אדם נעשה חשוב למפרע וע' מהרי"ק שורש קכ"ט דדן בב' ביאות אחת באונס והשני' ברצון אי מיפטר אבושת דביאה ראשונה דנימא דהוברירה זו למפרע שאינה בת בושת מדנבעלה לו שנית לרצון ע"ש שהביא משנה דכאן וצ"ע ג"כ דת"ל דאין נעשה חשודה למפרע וע' תוס' שבועות י"ז ב' ד"ה אי בת"ח דמוכח דאדם נעשה חשוד למפרע ובחידושי הארכתי ואכ"מ:

שם אף כל שהוא מסור לעדים כו', נ"ב אפי' לר"ע רק עדים המעידים על ההריגה מהימני אאומדנא אבל שנים מעידים שהכהו מכה כדי להמית ונפל למשכב ומת ומעידים שנים אחרים מאומד על המיתה שלא הית' מאותה ההכאה לא מהימני האחרים דרק העדים המעידים שהרגו דסמכינן אעדותם להמית הרוצח זריזים הם ודייקי שפיר וכדאמרי' בפ"ק דפסחים (י"ב ב' ע"ש ברש"י) עדות מסורה לזריזים חמץ לכל מסור ועוד אפשר דאפי' ר"ע מודה דעדי הרציחה גופיהו נמי לא מהימני אלא לעניין אם הי' בכלי כדי להמית או לא אבל היכא דהי' בכלי כדי להמית לא מהימני אאומדנא לומר לא מת מאותה ההכאה, שו"ת מהרי"ו סי' פ"ז ע"ש:

דף צא.

ולא מענינן לדיני', נ"ב מעין זה סנהדרין ל"ה א', קי"ב א' נמצא אתה מענה את דינו וכן בערכין ז' א' מפני שאין מענין את דינו וע' חידושי הרמ"ה בסנהדרין בב' המקומות הנ"ל דפי' טעם איסור עינוי הדין משום ואהבת לרעך כמוך ע"ש וצ"ל דאעפ"כ נוהג גם בשור מהיקישא דכמיתת בעלים כך מיתת השור וע' לעיל מ"ה א' ודו"ק וע"ע סנהדרין פ"ט א' ר' יהודה אומר אין מענין את דינו:

שם למימד חפצא כו'. נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' ק"פ:

שם מן שמיא הוא דרחמי עלי', נ"ב כעין זה לקמן קט"ז א' והא דלא אמרי' גם לעניין מיתה מן שמיא כו' היכא שהכה את חבירו בדבר שבו כדי להמית ואמדוהו למיתה וחי' שיתחייב המכה מיתה מטעמא דמן שמיא הוא דרחמו עלי' דמוכה ע' חזקוני שמות פרשה כ"א פסוק י"ב דגזה"כ הוא עש"ה:

דף צא:

מיד נפשותיכם אדרוש את דמכם, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' רל"א צידד דהעושה עצמו טריפה והתרו בו ב"ד ממיתין אותו משום רציחת עצמו ע"ש וצ"ע דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה ואולי כוונתו בעשה עצמו טריפה בפני ב"ד ע' סנהדרין ע"ח א' וגוף מאי דפשיטא לי' דהעושה עצמו טריפה מחויב מיתה ע' גיטין מ"ג א' וע' חזקוני עה"ת שמות פרשה כ"א פסוק י"ב ויל"ע להלכות קטנות הנ"ל דא"כ חיוב חנק היכא משכחת לי' הא כיון דעבר עביר' שחייבין עלי' חנק והתרו בו וקיבל עליו התראה הא ה"ל כחונק את עצמו ומתחייב במעשהו משום רציחת עצמו ורציחת עצמו הרי מיתתה בסייף כרציחת אחר וכמובן בפשיטות וא"כ כיון דקיי"ל דמי שנתחייב ב' מיתות ב"ד נידון בחמורה וסייף חמור מחנק א"כ כל מחויב חנק ראוי שיהי' נידון בסייף וע' לעיל מ' ב' לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דיצא וקטלוה מהו דתימא כמאן דקטלה דמי קמ"ל הרי דמה שמחייב לאחר מיתת ב"ד ע"י מעשהו בו נחשב שהרגו והוי לי' כשור נוגח וא"כ ה"נ במחייב עצמו מיתת ב"ד ע"י מעשהו דהו"ל הורג את עצמו ואף דבאמת לא אמרי' שם כן אין ראי' מזה להיפוך די"ל דווקא שם לפי שהי' הדבר ברצונה והשור לא הכריחה על כך וע"ש בתוס' ומשא"כ כאן בעושה עביר' בעצמו שמתחייב עלי' מיתת ב"ד שפיר הו"ל הורג את עצמו ואולם בפ"ק דמכות חשבי' למחויב מיתת ב"ד גברא קטילא רק אחר גמר דין אבל לא משעת המעשה וגם י"ל דאם לא יודן בחנק בפועל תו הא אינו חונק א"ע ותו גם סייף לא יתחייב וע"כ ההכרח שיודן בחנק ולא שייך כאן הך דמי שנתחייב שתי מיתות דנידון בחמורה כיון דכאן כל חיוב החמורה רק מפני דין הקלה תחלה דהוי לי' על ידה הורג את עצמו וא"כ הרי ההכרח שיודן בהקלה דו"ק מאוד ויש לדון עדיין בסברא זו ואין הגליון מספיק וגם לכאורה כל הקושי' טעות דהא לא התרו בו משום רציחת עצמו רק משום עבירת החנק וא"כ הא אינו מתחייב סייף ואולם בגוף הדבר אכתי איכא לספוקי אם יתרו בו באמת גם משום רציחת עצמו או בחבר למ"ד דא"צ התראה אם לא יתחייב אז סייף וכנ"ל וגם יל"ע לרש"י סנהדרין ס"ז א' ד"ה אמר לשנים ועוד בכ"ד דמשמע מדבריו דמסית א"צ התראה כלל משום דכתי'

לא תחמול עמ"ש בגליון סנהדרין ח' ב' וא"כ משמע דכל עניי התראה רק מפאת והצילו העדה וע"כ במסית דכתי' לא תחמול ליכא חיוב הצלה ולכן א"צ התראה וא"כ י"ל גם לענייננו דכיון דאין החילוק רק בחומר המיתה מה דסייף יש בו צער יותר מחנק ע"כ לא שייך בזה חיוב הצלה כיון דבלא"ה הוא מת ואין כאן מידי דהצלה רק צער בלבד וע"כ תו מיתת הסייף מפאת רציחה אין צריכה התראה כלל כיון דאין כאן עניין הצלה וכל הצרכת התראה הא הוא רק מפאת הצלה וכנ"ל ועד"ז יש לספק ג"כ בעובר בשבת עביר' שיש בה חיוב מיתת ב"ד והתרו בו וקיבל עליו התראה אם לא יתחייב סקילה ע"ז עצמו משום נטילת נשמה כאילו הרג את עצמו והוי לי' מלאכת נטילת נשמה ויש לספק זה גם בעובר עבירת כרת בשבת אם אין מתחייב עלי' גם משום שבת משום מלאכת נטילת נשמה דכרת ג"כ קרוי נטילת נשמה כמבואר ברש"י סנהדרין מ"ב ב' ד"ה בנשמה ע"ש שכ' לישנא אחרינא נטילת נשמה דשוחט חוץ היינו חיוב כרת שמתחייב בשחיטה זו עכ"ל וכזה בזבחים ל"ג ב' מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה דהיינו כרת ע"ש וע' סנהדרין פ"א ב' דקרינן לכרת קטלא ומה שממיתין אותו בידי אדם נחשב רק קירוב קטלא עש"ה ואולם באמת נ' דחשוב בכ"ז רק גרם ולא חשיב רציחה לעניין רציחת עצמו וכן לעניין מלאכה בשבת ה"ל רק גרם נטילת נשמה וגרמא שרי בשבת כמבואר בשבת ק"כ ב' ובאתי רק להעיר:

שם א"כ לא שבקית כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ס"ד אות ה' וע' ירושלמי בפרקין ה"ו ובמראה הפנים ד"ה מעידין וע' ירושלמי שבועות פ"ד ה"ה ובמראה הפנים ד"ה הרגת:

שם לא שכיב כו', נ"ב ע' אריכות בשאילת יעב"ץ סי' ע"ו ובשו"ת חיים שאל סי' כ"ב וסי' כ"ג ועוד שם סי' צ"ב אות ב' ובשו"ת חות יאיר סי' קצ"ה ובשו"ת שבות יעקב סי' קנ"ט:

דף צב.

א"ל לאריסי' עקרינהו כו', נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' מ"א ושו"ת חיים שאל סי' כ"ב וכ"ג:

דף צב:

קרית חברך כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ס"ח אות י"ג כי משם יש ללמוד פי' המאמר הזה ומאי דמייתי מקרא יען טהרתיך וגו' לא תטהרי עוד הכוונה דא"צ להזמינו כמה פעמים רק כיון שהזמינו פעם אחת לדין ולא רצה לבא מחזקי' לי' שלא יבא עוד ומותר לדינו בדיני עכו"ם וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' ר"צ עש"ה וע"ע שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' ו' עש"ה וע"ע שו"ת מהר"י ברונא סי' רע"ג:

דף צג.

משום פגם משפחה, נ"ב קידושין י"ח א' ושם נסמנו כל המקומות במסורת הש"ס והשמיט הך דכאן:

שם ר' יוחנן אמר כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ס"ח אות יו"ד:

שם והתני' לשמור ולא לחלק כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חות יאיר סי' קצ"ט וע' שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' ל"ד ומה שהביא שם ראי' מכאן הנה בשו"ת הרא"ש כלל י"ג אות ח' הביא ראי' מכאן להיפוך בשם המהר"ם מרוטנבורג ז"ל וצע"ג עליו ז"ל שנעלמה ממנו ראי' המבוארת בתשובת הרא"ש הנ"ל והיא מבוארת ג"כ בשו"ת מהר"ם בר ברוך וכדומה בזכרוני עוד בכמה ראשונים:

שם תוד"ה ורמינהי כ' לא מצינו שפטרו אם קרע ואיבד בידים, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' י"ט:

דף צג:

הואיל ויכול להעבירו ע"י צפון, נ"ב לקמן ק"א א' ונדה ס"ב א':

דף צד.

המפקיר כרמו כו', נ"ב ל' ס' יריאים סי' ק"ס וכשם שהפקר פטור מן הפיאה כדאמרי' נשמר למעוטי הפקר כך הוא פטור מלקט פרט ועוללות דכתי' קצירך וכרמך למעוטי הפקר אבל אם הפקיר ע"מ להפקיע חייב כדתני' המפקיר כרמו והשכים לבקר ובצרו חייב כו' עכ"ל נ' דטעמא דקרא קדריש דקנס קנסתו תורה הואיל והפקיר להפקיע א"ע דאנן סהדי דלכך נתכוון כיון דלשחר עמד ובצרו וצריך טעם לפי"ז מדוע פטור מן המעשר אולי לפי שאין חיוב במעשר רק ברוצה לאכול א"כ הוא רק מתיר לכן אין בהפקעתו איסור כ"כ כיון דגם עתה בהיתיר יאכל ומשא"כ מתנות עניים דמשעת בציר' שלהם הן וחלקם הוא שזכתה להם תורה אפי' יאבד בעה"ב את תבואתו אחרי כן ע"כ יש בהפקעתו איסור גדול יותר ולכן קנסתו תורה וע' נדרים מ"ד:

דף צד:

הניח להם אביהם פרה כו' חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם, נ"ב בשאלתות פ' בהר ברם צריך הניח להם אביהם שלחן ואוכלין עלי' מטה ומסובין עלי' מהו כו' ת"ש דבעא מיני' ר' כהנא מרב שלחן ואוכל עליו מטה ומיסב עלי' מהו א"ל תן לחכם ויחכם עוד

אלמא הני נמי כפרה וטלית דמו וחייבין להחזיר ומ"ש ממעות מעות ליתנהו בעיניהו הני איתנהו בעיניהו עכ"ל ובגליון הגאון הרי"פ ז"ל שם כ' אהך דבעא מיני' ר' כהנא כו' וז"ל לפי שעה לא ידעתי מקומו ומצאתיו בהלכות גדולות בה' ריבית ג"כ כלשון הזה בעא מיני' ר"כ מרב שלחן כו' עד הני איתנהו בעיניהו אכן בגמ' גם בטוש"ע לא מצאתי כעת עכ"ל ונפלאתי עד מאוד כי היא גמ' ערוכה לקמן קי"ג א':

שם ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן כו', נ"ב ע' ש"ע יו"ד סי' ר"מ סעיף י"ח וע' שו"ת רד"ך בית י"א חדר ב':

שם תוד"ה בימי רבי כ' לדורו דווקא תקון, נ"ב דוגמתו גיטין ל"ו ב' לדרי' הוא דתקין:

דף צו.

הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם, נ"ב ג' ב"מ ע"ג ב' ע"ש תוד"ה דסתם:

דף צו:

ורב שביק רבנן ועביד כר"מ אמרי משום דבריתא איפכא תני' כו' עד הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כר"מ, נ"ב דוגמתו ערכין כ"ט א':

דף צח.

השורף שטרו של חבירו כו', נ"ב ע' היטיב ירושלמי שבועות פ"ו ה"ו המקרע שטרות חבירו כו' עש"ה:

דף צח:

אמר רבא תהא במאמינו, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכל' זה עוד ב"מ ט"ז א':

שם אשכחי' ר"ח לרבה בר שמואל א"ל תנית מידי באיסורי הנאה א"ל אין תנינא, נ"ב דוגמא לזה שבועות מ"ה ב' אשכחי' ר' ששת לרבה בר שמואל א"ל תני מר מידי בשכיר א"ל אין תנינא ובעירובין י"א ב' אשכחי' ר' ששת לרבה בר שמואל א"ל תני מר מידי בצורת הפתח א"ל אין תנינא כו' וכזה עוד שם ל"ט ב':

שם רש"י ד"ה ואכפיי' כ' ששרף שטר חבירו בילדותו, נ"ב ע' שו"ת תה"ד ח"ב סי' ס"ב וע' שו"ת רדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים שי"ד ושו"ת מהר"ם מפאדווא סי' צ' וע"ע שו"ת רדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים צ"ד וע"ע שו"ת מהר"י ברונא סי' י"ט וע"ע שו"ת שבות יעקב סי' קע"ז:

דף ק.

אשר יעשון זו לפנים משורת הדין, נ"ב י"ל הפי' עפ"י גמ' מכות ח' א' דתיבת "אשר" משמעותו דאי בעי עש"ה וע"כ אשר יעשון ג"כ משמעותא דאי בעי אבל אינו מחויב ומוכרח לעשות וע"כ קאי רק אלפנים משורת הדין דאם רוצה אינו עושה כיון שאינו מחויב מעיקר הדין ועכ"ז מפאת לפנים משורת הדין יש לו לעשות ודו"ק:

דף קא.

כפרא, נ"ב פירש"י ל' קינוח כמו בליתא דפרסא למכפרי' ולישנא דקרא הוא ע' רש"י זבחים צ"ג ב' ד"ה כפורי זהב:

שם יש שבח סימנין כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ב אות ו':

שם תוד"ה או דילמא כ' מ"מ נהנה גופו, נ"ר משמע דהנאת הגוף חשיבא טפי משארי הנאות וע' תוס' פסחים נ"ג ב' ד"ה אין וע' שו"ת מהרי"ל סי' קס"א דהנאה הבאה לאדם בעל כרחו דאסורה ה"מ בהנאת הגוף לא בשאר הנאה עש"ה:

דף קב.

הניתן מעות לשלוחו כו', נ"ב ע' אריכות בסוגי' בשו"ת חוט המשולש טור ב' סי' א':

דף קב:

אין דעתו על כסות אשתו ובניו, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קע"א:

שם סבר מצוה קא עבידנא, נ"ב מוכח דבאמת אינו מצוה והכי מיסתבר וא"כ צע"ק לכאורה דא"כ אמאי הוי הקדש הא הוי הקדש טעות וכזה ק' בערכין כ"ד א':

דף קג:

כל היכא דאמרי' מעשה בחסיד אחד או ר' יהודה כו', נ"ב ע' ירושלמי סנהדרין פ"ו ה"ג מעשה בחסיד אחד וה' המעשה בימי דוד ע"ש ודע דקושית הגמ' כאן ק"ק דבלאה"נ בפשיטות ה"ל להקשות דתיבת חסיד משמע חסיד דמעיקרא ע' רש"י סוכה נ"ג א' ד"ה אלו חסידים:

דף קה:

כיון דאי מיגניב כו', נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ו':

דף קו.

תוד"ה כאן כ' תימא א"כ כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' שע"ד קושי' זו יותר מפורשת וע"ש עוד סי' שע"ה:

דף קו:

לישני לי' בשותף שטבח כו', נ"ב ע' ירושלמי שבועות פ"ח ה"ג:
שם איתיבי' כו' כי יתן איש כו', נ"ב ע' ירושלמי שבועות פ"ו ה"ה:
שם אביד' קא אתיא מכח בן דעת והא לא אתי' מכח בן דעת, נ"ב דוגמא לזה חולין ל"א א' ואי אשמעי' הכא משום דקאתי מכח בן דעת אבל התם דלא קאתי מכח בן דעת אימא לא:

דף קט.

ויחזיר לבניו או לאחיו כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' ר"ב:
שם תוד"ה ב"ח כו' כתבו או שמא דווקא אין לו מה יאכל שרי כו', נ"ב ע' שו"ת מהרי"ט סי' ה' ד"ה ועוד אפי' לא הי' שם שום נותן דחידוש עליו ז"ל שלא העיר מדברי התוס' דכאן:

דף קי.

ואי דלא מצי עביד עבודה שליח היכא משוי, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת מהר"י ברונא סי' ע"ד וע"ע שם סי' קע"ח עש"ה כל התשובה כי כל דבריו דברי חידוש:
שם הכסף ינתן לבניו,, נ"ב בשאלתות פ' נשוא וז"ל והיכא דאודי גזלן ומית יורשין משלמין קרן וחומש לכהנים ופטורין מן האשם מ"ט אשם לכפרה אתי ואין כפרה למתים קרן וחומש ממונא הוא וכיון דאודי אבוה מיחייבי לשלומי והוא דשבק אחריות נכסים עכ"ל והדברים תמוהים ממשנה דכאן ונ' ברור דצריך למחוק תיבת "לכהנים" ולא קאי אגזל הגר רק אגזל ישראל ונשבע הגזלן ואח"כ הודה ומת דאז יורשין חייבין בקרן וחומש ופטורין מאשם כמבואר לעיל ק"ד ב' וברש"י שם הטעם כל' השאלתות ע"ש וחידוש על הגאון הרי"פ ז"ל שלא העיר כלל ע"ז בגליון השאלתות ול' אין כפרה למתים מקורו מזבחים ט' ב':

דף קי:

ש"מ כסף מכפר מחצה כו', נ"ב קצ"ע לכאורה דהא מקרא ילפי' לי' במתני' וא"כ הא גזה"כ הוא וצ"ל דאיננו דרשה ברורה ומוכרחת כ"כ ולכן אילו היתי' הסברא להיפוך לא הוי דרשי' לקרא הכי וא"ל דהשתא נמי נימא דרצה רק בכפרה גמורה ושלימה ואדעתא דכפרת מחצה לא יהיב דז"א דזה איננו עוד אומדנא ברורה ושפיר דרשי' לקרא נגד אומדנא זאת ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתע"ד דנ' כן מדבריו דיש עדיין אומדנא שלא רצה רק בכפרה גמורה אלא דנגד אומדנא זאת שפיר יש לנו לדרוש המקרא דלא ניזיל בתר אומדנא זאת וע"ש דדן מכאן לעלמא נמי עש"ה ומוכח דס"ל דלא אתי קרא כאן בפרט לומר דלא ניזיל בתר אומדנא זאת רק דאתי קרא לומר דגוף אומדנא זאת לאו אומדנא טובה היא ואין בכחה להוציא ממון וע"כ ילפי' אדכוותה שפיר גם לעלמא עש"ה וע"ע מה שדן מהך דכאן דכסף מכפר מחצה בשו"ת מהר"י ברונא סי' ע"ז ע"ש דנשמע מתמצית דבריו דהנודר או מתחיל לעשות מצוה ונאנס ולא גמרה וחושש לעצמו יש לו תקנה ע"י שיגלה וגם יחשוב הממון אשר הי' צריך להוציא באותה המצוה אילו הי' גומרה ויתן אותו הממון לעניים דמעתה אחרי שאמרו כאן דכסף מכפר מחצה ובפ' חלק אמרו דגלות מכפר מחצה א"כ ממילא הרי נתכפר הכל עש"ה:

שם אלא מעתה יבמה שנפלה כו' דאדעתא דהכי כו', נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' א' ב' ג' ד' וע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' י"ד וע' שו"ת חיים שאל סי' י"א ועוד שם ח"ב סי' ל"ח אות ס"ח וע' שו"ת חות יאיר סי' רכ"א וע' שו"ת חות יאיר סי' רכ"א וע' שו"ת רד"ך בית ע' בארוכה וע"ש דנ' דהך דאדעתא דהכי היינו מתורת תנאי וק' מזה עמ"ש המק"ח דאומדנא הוא שיור לא תנאי [ובלא"ה ק' עליו מכאן דהכרח לומר דכאן הוא מתורת תנאי דשיור הא לא מהני בקידושין ע' קידושין ז' א' ותוס' שם ס' א' ד"ה כל ועד"ז ק' עליו, ג"כ מהך דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכבר כתבתי מזה בבית האוצר] וע"ע ס' נחלת שבעה סי' כ"ב אותיות ז' ח':

דף קיא.

וזכו הללו במה שבידן אמרי למאי חזי כו' לעורו, נ"ב כעין זה בסנהדרין ט"ו ב' למאי זכה זכה לעורן, וע"ע דונמא ב"מ כ"ד ב' וכי מאחר דאסירא בהנאה מותרת משום מציאה למאי הילכתא כו' לקנקנה:

דף קיא:

אר"ח גזל כו' רצה מזה גובה כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תס"א עש"ה וע' טוש"ע חו"מ סי' שס"ח:

שם אם הניח להם כו', נ"ב בשו"ת הרד"ך בית ל' חדר ב' דקדק מכאן דל' הנחה ל' מעליא הוא בש"מ דמדנקט כאן בגזילה הניח לפניהם ובאחריות נכסים נקט הניח להם משמע דל' אני מניח לפלוני ל' מתנה הוא ולכן בגזילה דאינה שלו להורישה או לתתה לבניו נקט ל' לפניהם אבל גבי אחריות נכסים שהם שלו נקט ל' הניח להם עכ"ל וע"ש אריכות בדין הנ"ל אי ל' הנחה ל' מעליא הוא:

דף קיב.

ושאני הכא דאמר קרא כו', נ"ב עמ"ש בביאור הש"ס דכאן בשו"ת שארית יוסף סי' ס"א וע' גירסת הרי"ף כאן דלא גרים תיבות "אהדר לי' כי היכי דניחי בהדך" והדיוק מגוף הלאו דהוא רק לאו ואיסור ליקח רבית אבל לא שאינו קונה אותו וע"כ לעניין האיסור הרי אין האיסור על הבנים כיון שהאב כבר קנה ואת של אביהם הם יורשים ואף דהוא לאו הניתק לעשה דהשבה מ"מ היורשים דלא עברו על הלאו אין טעם לחייבם להחזיר ובחידושי הארכתי בזה אם אין קונה את הריבית והוא גזל או קונה אותו והוא רק איסור לקחת וגם חיוב החזרה רק לתקוני' ללאו ואכ"מ:

דף קיב:

הרי מחלוקת סומכוס בצדך, נ"ב כזה זבחים ה' א' הרי מחלוקתך בצדו:

שם תלתין קמאי לא נחתי' לנכסי' דאימר קא טרח בזוזי וניזוף כו', נ"ב ל' ס' יראים סי' רל"ד במצות ושפטתם צדק פי' שיעשה הדיין צדקה בדין כיצד נתחייב אדם אל יאמר לו מכור שדותיך ותן לי מיד שנמצא מוכר בזול ומפסיד את שדותיו ומכאן למדו הא דאמרי' בב"ק תלתין קמאי לא נחתי' כו' דאמרי' קטרח כו' עכ"ל:

שם האי שליחא דרבנן, נ"ב ע' רש"י דפי' במזמין איש לדין ואינו רוצה לבוא ומדאמר וה"מ לשמתא משמע דכשמזמינין איש לדין ואינו רוצה לבא מנדין אותו וזהו ענשו וע' רמב"ם פ"ה מה' רוצח ה"ו כ' דרשאי השליח ב"ד להכותו עד שיבא ע"ש ובהשגות הראב"ד:

שם מהימינן לי' כבי תרי, נ"ב ע' פירש"י וע' נימוקי מהרמ"מ שבסוף המהרי"ו דס"ד ע"ב דפוס קאפוסט ד"ה דין אשה יחיד' כ' ומצינו שהאמינו לשליחא דב"ד כדי תרי לשמתא

כיון שא"א בעניין אחר וכ' שם משום זה להאמין לע"א וכן לקרובים כו' במילי דקנסות ורידוים על המכה את חבירו שאין פנאי להזמין עדים כשרים פתאום לזה כו' עש"ה כל הדיבור וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' נ"ה דכ' ומשמע דמש"ה מהימן משום דמירתת מבי דינא כו' וחידוש שלא הזכיר שזה פירש"י כאן:

שם אפומא דאיתתא, נ"ב אע"ג דאשה פסולה לעדות אין הטעם כאן משום נאמנות רק דמשום יפוי כח דב"ד סמכי' אחזקת שליח עושה שליחותו דאפי' בכל שאר מילי איכא למ"ד דסמכי' אהך חזקה ואפי' באיסורא דאוריתא וכן משמע מפירש"י דכאן, מהרי"ק שורש צ"ג:

שם תוד"ה מקיימין כ' דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לקבלת עדות, נ"ב בשו"ת רד"ך סי' כ"ו חדר ב' דקדק מזה דס"ל לתוס' דהא דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד הוא רק מדרבנן בכל מקום וזהו שכתבו התוס' דלא פלוג והוא כמו כל לא פלוג שבש"ס שר"ל שלא חילקו חכמים בתקנתם שאם כוונת התוס' לומר דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות דדבריהם לקבלת עד שמדאורייתא א"כ לא הי' ראוי להם לומר כלשון זה אלא הי' להם לומר כל דתקנו רבנן כעין דאוריתא תקון עכ"ל ועש"ה אריכות בזה בכולה סוגיא וע"ע בשו"ת מהר"ם פדוואה סי' ע"ג בעניין דעת הראב"ן דבדיעבד מהני קבלת עדות שלא בפני בע"ד וע"ש חידוש דאפי' למאן דפליג אראב"ן היינו רק דאין לפסוק דין עפ"י עדות שנתקבל שלא בפני בע"ד אבל אם כבר פסקו הב"ד דין על פיו דינם דין לכ"ע ואינו חוזר ונידון דשם הוא בנידוי שנידה חכם על סמך קבלת עדות. שלא בפני בע"ד וכ' משום זה דנידויו נידוי לכ"ע ע"ש וע"ע בסוגיין בשו"ת הר"י מגא"ש סי' קס"א עש"ה וע' שו"ת משפטים ישרים סי' רצ"ב וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' קס"ו בארוכה וע' שו"ת הרא"ש כלל י"ז אות א' וע"ע שם כלל מ"א אות ו' וע"ש דמ"ש כאן כגון שהי' הוא חולה כו' משמע שם דמטעם הפקר ב"ד הוא דמהני קבלת עדות שלא בפני בע"ד כה"ג עש"ה וע"ע שו"ת הרא"ש כלל מ"ו אות א' עש"ה וע"ע שו"ת הריב"ש סי' קע"ו עש"ה וע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ח וע"ש שכ' דטעמא דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד משום דאם מעיד בפניו אולי יזכיר לו הבע"ד שלא נעשה הדבר כך וכדומה ולכן לא בעי' שיכיר העד את הבע"ד רק שיעיד בפניו ע"ש ואין דבריו מוכרחים דאפי' באנו לדרוש טעמים אולי הטעם כי בפניו אין ביכולתו להעיז להעיד שקר ולכן בעי' שיכירו דאם אינו מכירו אפשר דמעיז וע"ע שו"ת הרשב"א ח"ד סי' ר' וע"ע שם ח"ג סי' שכ"ז עש"ה וע"ע שו"ת עבודת הגרשוני סי' ג' עש"ה כל התשובה:

דף קיג.

דמ"ס דשא"מ מותר, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קפ"ח מ"ש בביאור זה ומאי דפשיטא לי' דבכלאים ההנאה הוא האיסור צ"ע דהתורה אמרה רק לא תלבש והוי הלבישה האיסור אלא דלבישה דאין בה הנאה לא מיקרי לבישה ואכ"מ ומש"ש עוד דלא מיקרי פ"ר דמי יימר שתעלה לו ערמתו להבריח המכס כו' אינו מובן דאפי' תעלה לו הנאה זו וודאי אינה אסורה והנאת הגנה בחמה מפני החמה כו' הוא דחשיבא הנאת לבישה ואסורה וז"פ:

שם מניין לגזל עכו"ם שהוא אסור, נ"ב מ"ש האחרונים דמ"מ אין חיוב השבה ע' שו"ת חות יאיר סי' ע"ט כ' בפשיטות להיפוך וע' שו"ת מהרי"ו סי' קל"ח עש"ה כל התשובה מלעניין אי נפסל לעדות ע"י גזל עכו"ם ע' שו"ת משפטים ישרים סי' מ"ה וע' שו"ת חכם צבי סי' כ"ו ומש"ש בתחלת התשובה הסברה בארוכה דכוונת הלאו לזכותינו שלא נקנה תכונה רעה בנפשינו ע"ש לא ידעתי גם אריכות זה למה דדברי מהרש"ל בפשיטות תמוהים דאמת דהתורה לישראל נאמרה וא"כ נאמר לישראל לא תגזול ולא נאמר זה לעכו"ם אבל מי יהי' הנגזל מזה הא לא דיברה תורה ושפיר כל נגזל בכלל הן ישראל הן עכו"ם ודמיונו ולפני עור לא תתן מכשול נאמר לישראל ולא לעכו"ם ואין עכו"ם מוזהר על לפ"ע דנאמר זה רק לישראל ולפני עור לא תתן וגו' אבל מי יהי' העור מזה לא דיברה תורה והכל בכלל הן ישראל הן עכו"ם ולכן אסור ליתן אמ"ה לב"נ מלאו הנ"ל וז"פ וגוף ל' הח"צ דאיסור גזל עכו"ם שלא נקנה תכונה רעה בנפשינו הוא ל' פיה"מ להרמב"ם כלים פי"ב מ"ז דהביא שם איסור גזל עכו"ם ולשונו שם בסוף דבריו שזהו חטא והגעה לאדם תכונות רעות כו' וע"ש דיש ללמוד משם חידוש דמקרא דמוחשב עם קונהו ידקדק עם קונהו נלמד איסור גזל עכו"ם ואם החמירה תורה על גזילו של עכו"ם ק"ו על גזילו של ישראל ע"ש וא"כ הא יש בגזל ישראל עשה וגם לאו היינו עשה הנלמדת מק"ו מעשה דוחשב וגו' ידקדק וגו' ולאו דלא תגזול ויל"ע לרמב"ן עה"ת פ' יתרו דעשה חמורה מלאו א"כ למאי דקיי"ל דלא אתי חד עשה ומנתק תרי לאוי ולמ"ד דאפי' לחד מינייהו לא מנתק א"כ ה"ה דלא אתי עשה ומנתק לעשה ול"ת ואפי' להל"ת לבדה ג"כ לא מנתק וא"כ מדוע חשוב גזל להנל"ע ויש לחלק בין איסור עשה לרמב"ן הנ"ל דאיירי בחיוב קיום עשה ויל"ע עוד מכ"ד ושוב ראיתי דבגליון הגרע"א ז"ל כאן אהך דוחשב וגו' ידקדק כו' ציין לעיין בפיה"מ להרמב"ם הנ"ל:

דף קיג:

וכאן בהפקעת הלואתו, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' נ"א:

שם בר מתא אבר מתא מיעביט, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ט' אות ב':
שם האי בר ישראל דידע סהדותא לעכו"ם, נ"ב ע' מה שדנתי מזה בגליון שבועות ל"ב א' וע"ע שם ל' ב' וכן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מניין שלא יצטרף עמו ת"ל מדבר שקר תרחק **ונ'** גם מזה דע"א רק לשבועה אתי דאי לממון אתי רק שהנתבע יכול לפטור עצמו בשבועה א"כ זה העד שיודע האמת שזה חייב א"כ אדרבה אם יעיד הוא לבדו הא אפשר שישבע הנתבע לשקר וא"כ אדרבה עדיף שיצטרף אפי' עם פסול כדי לחייבו כמו שהוא חייב באמת וגם מצילו משבועת שקר שאפשר שהי' נשבע וממ"נ אם הי' נשבע אדרבה מצוה עביד דמצילו מזה ואם לא הי' נשבע הרי בלא"ה הי' משלם ונמצא שאין מפסידו כלום וזה רק אי ע"א לממון אתי ונמצא שגם בעצמו הי' בא לממון רק שהי' אפשר לנתבע להפטר בשבועה ומשא"כ אי רק לשבועה אתי שפיר הוי דבר שקר שהרי עניינו רק לחייב שבועה ואילו עם אחר הרי הוא בא לחייב ממון וא"כ הרי הוא בא על שקר שהרי אין לו כח לבא על ממון רק על שבועה ואילו עתה בא על ממון ומשא"כ אי גם ע"א לממון אתי וא"כ גם בעצמו הרי הי' בא על ממון ורק שהי' אפשר לנתבע להפטר בשבועה וא"כ בהא וודאי אדרבה הרי יפה עושה שמונע ממנו אפשריות השבועה כיון דהוא שבועת שקר ודו"ק היטיב מאוד כי עמוק הוא וע"ע שלטי הגבורים שבועות פרק ד' דף רצ"ט ע"א מדפי הרי"ף וז"ל וששאלת אשה שנתחייבה שבועה בשביל שט"ח שיצא עלי' כו' והיא מסרבת מה דינה, תשובה אשה שוה לאיש בכל עונשים שבתורה כו' וכן יש תשובה לגאון וששאלתם לעניין הזמנת אשת איש לדין שיש אומרים שאין מזמינין אותה דמאי נ"מ בהזמנתה כשם שאם מודה אינה משלמת כך אם כופרת אינה נשבעת כי השבועה במקום התשלומין לכך ימתין בעל דינה עד שתתאלמן או תתגרש וי"א שמזמנים אותה לדין כו' ואנו רואין דברי האומר מזמנין אותה כי השוה הכתיב אשה לאיש לכל דינים שבתורה ומה שאמרו כי השבועה הוא במקום ממון אינו כן אלא משביעין את הנתבע אולי יודה כו' עכ"ל ונ' דספק זה אי ע"א לממון אתי או לשבועה תלוי בב' הדיעות שבשלטי גבורים הנ"ל אם עניין ההשבעה שבאה השבועה תחת הממון או כוונת ההשבעה להפסידו שמפני אימת השבועה יודה דאם השבועה במקום ממון היא באה שפיר י"ל דע"א לממון אתי ונתנה לו תורה ג"כ לנתבע זכות לישבע תחת הממון ומשא"כ אם עניין השבועה רק כדי שיודע מאימתה א"כ ע"כ דע"א לאו לממון אתי דאי לממון אתי א"כ למה חייבתו תורה לנתבע שבועה הרי אין אנו צריכין להודאתו דבלאו הודאתו ג"כ הרי כבר מחויב הממון עפ"י הע"א וע"כ דהע"א רק לשבועה הוא דאתי והיינו דעדותו מספקת רק לזה להטיל שבועה על הנתבע לשמא יודה מאימת השבועה

ותחייבהו הודאתו ודו"ק היטיב מאוד וע"ע תוס' ב"מ ד' א' ד"ה עד אחד מש"ש בהסברת פלוגתא דר' חייא ורבנן איפרכי' תורת הזמה עש"ה וי"ל ג"כ דפליגי בהנ"ל אי ע"א לממון אתי כו' דאי לממון אתי הא שפיר שייך שישלם כשהוזם דהא בא לחייב ממון וע"כ דגזה"כ בעלמא הוא דאין דין הזמה רק בב' עדים וא"כ זהו שפיר כח ועדיפות בע"א שלא חייבתו תורה לשלם כשתוזם ומשא"כ אי ע"א לשבועה אתי שפיר נכון סברת התוס' דאינו עדיפות בע"א מה שאין משלם כשהוזם דאדרבה גריעותו הוא דפטורו מפאת שלא בא כלל על ממון דאין בכחו לבא על ממון וא"כ ר' חייא ורבנן בזה הוא דפליגי אי ע"א לשביעה אתי או לממון אתי ודו"ק היטיב וע"ע בשו"ת עבודת הגרשוני סי' ק' וסי' ק"א עש"ה בכל ב' התשובות:

שם ולא תבעו מיני', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ שם:

שם תוד"ה הכי כ' נראה לר"י שכן הי' דעתו מתחלה כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך סי' כ"ו חדר ד' דדן דגם משל ישראל מותר ליקח כה"ג כשידוע שלוקח מעות ומה דהשיב ישראל לא שקיל דמי האמת השיב דהיכא דשקיל שרי באמת ע"ש:

דף קיד:

אין מסל"ת כשר אלא כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ה' ושו"ת הר"ן סי' כ"ה:

שם תוד"ה המכיר כ' ונראה דבפסחים הוי לעולם לפני יאוש כו', נ"ב ע' שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' כ"ד:

דף קטו:

וראה שהן משתברות כו', נ"ב מוכח דלולי דהוו הפקר מפאת שעומדין לאיבוד ולאו דידי' נינהו היו התרומה ומעשר חלין ולא הייתי אומר דכיון דעומד לאיבוד כאבוד דמי וכתותי מיכתת שיעורי' ומעשר הרי צריך שיעור ואולם י"ל דהדיוק מתרומה דחטה אחת פוטרת את הכרי וא"צ שיעור ואולם מפירש"י משמע קצת דכל הטעם רק מפאת דהוא הפקר ואין שלו ומסברא נמי נ' דלא דמי להא דאמרי' בעלמא באיה"נ הצריך שריפה דעומד לישרף כשרוף וכתותי מיכתת שיעורי' דדבר שדינו לשריפה מיגרע גרע מהך דכאן דבא לו איבוד מגרע וכל כמה שלא נאבד שפיר בהוייתו עומד וע' תוספתא שבת פרק י"ד ספר שנפל לתנור מטמא את התרומה עכ"ל התוספתא ונ' דאיירי בהיו פת של תרומה בתנור ונפל ספר לשם ועומד הספר לשריפה וקאמר דמטמא שם את התרומה בנגיעתו ונ' דהרבותא דאע"ג דלשריפה קאי לא פקעה קדושתי' בהכי אז הרבותא דלא

אמרי' כתותי כו' מפאת עמדו לשריפה וספר דמטמא תרומה הא צריך שיעור שיהי' בו כדי ללקט פ"ה אותיות כמבואר בידים פ"ג מ"ה לעניין טומאת ידים ופשוט דה"ה לטמא תרומה צריך שיעור זה וע' שבת קט"ו ב' ויל"ע בזה עוד בטבול יום פ"ד מ"ז ובנדרים כ"ח ב':

דף קטז.

משמיא רחימו עלי', נ"ב ע' חידושי רמ"ה סנהדרין כ"ב ב' ד"ה אבוה דר' זירא כו':
שם אדעתא דארי אפרי', נ"ב ע' מהרי"ק שורש ג' ע"ש מה שהעיר מהך דכריתות שור הנסקל שהוזמו עדיו כו' וע' פסקי תוס' כריתות סי' ל' נ' דכיוונו ג"כ לחלק בין הך דכאן להך דכריתות ודו"ק וע' שו"ת הרא"ש כלל ע"ה אות ב':

דף קטז:

להביא כרוב כו', נ"ב ע' ירושלמי ע"ז פ"ה ה"א השוכר את הפועל להביא יין לחולה כו' עש"ה:
שם והקילו ממשאה, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' י"ח:
שם וכגון זה שותף חולק כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ק"ה דהא דאמר כגון זה היינו ללמוד ממנו דבר הדומה לו קצת ואע"ג דלא דמי לגמרי ע"ש שכ' זה לכלל בכל מקום שנאמר ל' "כגון זה" ושוב ראיתי שהובא במרדכי כאן רמז קפ"א ואולם בתשובת מהר"ם ב"ב שם יש שם אריכות יותר מבמרדכי עש"ה כל התשובה:
שם בגליון הגרע"א ז"ל על רש"י ד"ה דורמסקנין כ' עיין במכות ל"ט כו' והוא ט"ס וצ"ל "ברכות" תחת "במכות":

דף קיז.

דקאי בתרי עברי נהרא, נ"ב כל' זה ע"ז ו' ב' סנהדרין ב':
שם ההוא גברא דהוה בעי אחווי כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ז אות א' ואות ו':
שם דלו לי עיני כו' דלו לי' במכחלתא דכספא חזא דפרט שפוותי' סבר אחוך קמחייך בי' חלש דעתי' ונח נפשי', נ"ב ע' רמב"ן עה"ת פ' בלק עה"כ ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם דהביא גמ' דכאן בשינוי וז"ל שם, ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם הי' מעלה אותו במקום שיראנו כדי שיתכוין אליו בקללתו ולא תפרד נפשו מהם כי אלה מכחות הנפש להיות דבקה בעת הראי' כידוע מעניין החכמים דלי גבינאי דבעינא

למיחזיי' דלי לי יהב בי' עיני' ונח נפשי' עכ"ל והיינו שהענישו ר' יוחנן בראייתו אותו וכמוהו בשבת ל"ד א' ועוד בכ"ד:

דף קיט.

דלמא ה"ל זרעא מעליא כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ד':
שם גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות י"א וכלל ל"ט אות ח':

דף קיט:

השתא טווי שקלי אריג מיבעי' מאי אריג תיכי, נ"ב דוגמתו בכורות כ"ט ב':
שם השתא טווי שקיל בגדים מיבעי' מאי בגדים נמטי, נ"ב בכורות שם וע"ע לעיל צ"ג ב' צמר ועשאן בגדים נמטי: